

DE PARTICIPATIE EN INTEGRATIE-
ACTIVITEITEN VAN STEDELIJKE
ALLOCHTONE ZELFORGANISATIES
IN AMSTERDAM

- eindrapport -

drs. M. Brink
drs. E. Tromp
dr. A. Odé

Amsterdam, juli 2003
Regioplan publikatienr. 1061

Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel. : 020 - 5315315
Fax : 020 - 6265199

Onderzoek, uitgevoerd door Regioplan
Beleidsonderzoek in opdracht van de
gemeente Amsterdam, Dienst
Maatschappelijke Ontwikkeling.

1 INLEIDING

1.1 Doel en achtergrond van het onderzoek

De integratie en participatie van allochtonen in de Amsterdamse samenleving verlopen voor vele groepen vrijwel probleemloos. Dit neemt niet weg dat de integratie niet wijdverbreid is en dat er sprake is van bepaalde risicogroepen die een geringe oriëntatie op de Amsterdamse samenleving hebben. Met name wanneer bepaalde kenmerken van migranten hand in hand gaan, zoals laag opgeleid zijn en woonachting zijn in de zogenoemde concentratiewijken, is deelname aan de maatschappij beperkt (Dagevos en Odé, 2003).

De gemeente Amsterdam is zich bewust van deze patronen van etnische segregatie. Het beleid is daarmee in toenemende mate gericht op het stimuleren van processen en activiteiten die de integratie tussen allochtonen en autochtonen moeten bevorderen. Het verschaffen van subsidie aan stedelijke allochtone zelforganisaties, in het kader van de Bijzondere Subsidieverordening Stedelijke Allochtone Zelforganisaties, is één van de initiatieven die door de gemeente worden ondernomen. Voorwaarde voor de subsidieverlening is dat de activiteiten van de zelforganisaties de integratie en participatie van de achterban in de Amsterdamse samenleving nastreven en bevorderen.

Omdat de toetsing van de doelen en het rendement van de organisaties hoofdzakelijk op papier gebeurt, is een bredere inzage in de meerwaarde van de organisaties niet voorhanden. Deze inzage is echter van belang om vast te kunnen stellen of het gevoerde beleid van de gemeente voortgezet moet worden. Hiermee kan de vraag beantwoord worden of zelforganisaties een essentiële bijdrage leveren aan het integratieproces van etnische minderheden. Deze bijdrage kan bestaan uit het informeren van de achterban, het aanbieden van cursussen, het optreden als gesprekspartner met algemene voorzieningen of het vervullen van een brugfunctie tussen de achterban en maatschappelijke instellingen.

Het onderhavige rapport geeft inzicht in de bijdrage van zelforganisaties in het integratieproces. Hiertoe worden verschillende aspecten belicht waaronder de uitvoeringspraktijk van de integratiedoelstellingen van de organisaties en de slaag- en faalfactoren die zich daarbij voordoen. Uiteindelijk geeft het onderzoek inzicht in de resultaten en effecten die door middel van de activiteiten van zelforganisaties bereikt zijn.¹ De resultaten worden opgevat in termen van directe resultaten en feitelijke effecten. De directe resultaten worden hierbij opgevat als de zichtbare uitkomsten van de zelforganisaties, zoals het type activiteiten, het aantal

¹ Deze aspecten volgen het verloop van het concept van de beleidscyclus waarbij de doelstelling, de vertaling daarvan, de werking, het resultaat en de evaluatie de volgtijdelijke fasen van studie vormen.

bijeenkomsten en het aantal bereikte deelnemers. Als over de effecten gesproken wordt, gaat het om de bijdrage van de zelforganisaties aan de integratie en participatie van de achterban.

1.2 Operationalisering van het begrip integratie en participatie

In de Bijzondere Subsidieverordening staan diverse criteria vermeld die een rol spelen in de subsidieverlening aan zelforganisaties. Van belang zijn in dit verband het feit dat de organisatie voort te komen uit één van de doelgroepen van het Amsterdamse minderhedenbeleid en dat het om sociaal-culturele werkzaamheden dient te gaan. Tevens geldt als voorwaarde dat de organisatie overwegend stedelijk werkzaam dient te zijn; de activiteiten mogen zich niet eenzijdig richten op de bewoners van een bepaald stadsdeel. In artikel 6 van de Subsidieverordening is nog een aantal toetsingsaspecten opgenomen, zoals de samenwerking met andere instellingen en aandacht voor de positie van vrouwen. (zie bijlage 1 voor een volledig overzicht van artikel 5 en 6 van de Subsidieverordening).

Voor dit onderzoek is met name de volgende voorwaarde van belang:

De organisatie dient qua doelstellingen bij te dragen aan de integratie en het vergroten van de participatie van één van de prioriteitsgroepen van het Amsterdamse minderhedenbeleid.

In de Subsidieverordening worden de begrippen *integratie* en *participatie* niet verder toegelicht. In feite wordt hiermee aan de zelforganisaties overgelaten hoe zij beide begrippen wensen in te vullen. Uit de literatuur blijkt dat het begrip *integratie* verschillende facetten kan omvatten, waarbij met name een houdingscomponent en een gedragscomponent worden onderscheiden (o.a. Dagevos e.a., 1999; Odé, 2002 en Veenman, 1996). De eerste component verwijst dan naar de mate van oriëntatie op de ontvangende samenleving. Hierbij gaat het om het belang dat allochtonen hechten aan deelname aan de bredere samenleving. De tweede component verwijst naar de feitelijke deelname aan de ontvangende samenleving, onder andere tot uiting komend in participatie in formele instituties (zoals het onderwijs en de arbeidsmarkt) en in de sociale omgang met de autochtone bevolking. In deze gedragscomponent zit dus ook het aspect van *participatie* besloten.

In deze studie is het integratie- en participatieproces van allochtone groeperingen en migranten vertaald in een drietal concrete en min of meer toetsbare elementen. Deze elementen zijn in overleg met de gemeente Amsterdam gekozen en sluiten ons inziens goed aan bij de begripsbepaling uit de literatuur.

In concreto gaat het hierbij om:

- Het overbrengen van kennis van de ‘sociale kaart’ van Amsterdam, in casu van relevante diensten en voorzieningen van de Amsterdamse samenleving.
- Het vermeerderen van kennis van de Nederlandse taal door het aanbieden van en doorverwijzen naar taalcursussen² of het stimuleren van onderling contact in de Nederlandse taal.
- Het bevorderen van contacten met de autochtone bevolking.

Tevens zal stil worden gestaan bij andere of aanvullende functies die dergelijke organisaties kunnen bekleden. Hierbij wordt met name ingegaan op de samenwerking met andere zelforganisaties en algemene voorzieningen. Ook op de aandacht voor de positie van vrouwen wordt nader ingegaan. Verder kan worden gedacht aan de maatschappelijke of socialiserende functie die dergelijke organisaties ten behoeve van hun achterban kunnen vervullen. Gegeven de soms sterk geïsoleerde positie waarin sommige migranten zich bevinden, kunnen dergelijke instellingen namelijk van wezenlijk belang zijn voor het leggen van buitenshuis contact of het deelnemen aan sociale evenementen. Zo bezien, vormen dergelijke activiteiten een eerste stap in het bredere integratieproces.

1.3 Vraagstelling en definities

De centrale vraag voor het onderzoek luidt als volgt:

Dragen de activiteiten van de gesubsidieerde stedelijke allochtone zelforganisaties bij aan de bevordering van participatie en integratie van de achterban in Amsterdam?

Deze overkoepelende vraag zal beantwoord worden aan de hand van de volgende vijf deelvragen:

1. *Zijn de doelstellingen van de zelforganisaties helder geformuleerd, dat wil zeggen eenduidig voor alle betrokkenen, en is het mogelijk om deze doelstellingen aan concrete resultaten te koppelen?*
2. *Welke concrete invulling is er aan de activiteiten gegeven om de doelstelling van integratie en participatie te realiseren?*
3. *Hoe functioneren de zelforganisaties in de praktijk? Zijn hierbij faal- en slaagfactoren aan te geven?*
4. *Wat zijn de resultaten (in termen van integratie en participatie) die tot dusverre door deze zelforganisaties zijn geboekt?*

² In het kader van het oudkomersbeleid krijgen de zelforganisaties subsidie als wordt samengewerkt met reguliere instellingen voor het aanbieden van taalonderwijs

5. Hoe worden de zelforganisaties en de bereikte doelen door de direct betrokkenen geëvalueerd?

1.4 Methodische verantwoording

Teneinde bovenstaande vragen te beantwoorden, zijn de volgende methoden van onderzoek gebruikt:

- Dossieranalyse.
- “Face-to-face” interviews met de bestuursleden van vijftien stedelijke allochtone zelforganisaties die vorig jaar van de gemeente Amsterdam subsidie hebben ontvangen.
- Een studie naar het oordeel van de achterban over de effecten van de zelforganisaties met betrekking tot integratie en participatie.
- Een gespreksronde in de gemeente met een aantal organisaties en instellingen verantwoordelijk voor de levering van maatschappelijke en publieke diensten.

De dossieranalyse

Van de vijftien onderzochte organisaties (zie face-to-face interviews met de contactpersonen van zelforganisaties) zijn de jaarplannen opgevraagd. Het gaat hierbij om de subsidieaanvragen van 2001 tot en met 2003 en de jaarverslagen van 2001 en 2002. De aanvragen van 2002 zijn geanalyseerd op de volgende punten:

- de doelstellingen van de organisaties;
- de activiteiten die de organisaties aanbieden voor de eigen achterban, onderscheiden naar voorlichtingsactiviteiten, taallessen, activiteiten die zij aanbieden voor allochtonen en autochtonen, vrouwenactiviteiten en overige;
- de samenwerking met aan de zelforganisatie gelieerde instellingen en de samenwerking met maatschappelijke instellingen.

De face-to-face interviews met de contactpersonen van zelforganisaties

Met vijftien van de ongeveer vijftig Amsterdamse allochtone zelforganisaties die voor een eenmalige of periodieke subsidie in aanmerking zijn gekomen, zijn gesprekken gevoerd met bestuursleden en/of coördinatoren. De Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling van de gemeente Amsterdam heeft de selectie van de betrokken zelforganisaties verzorgd. Daarbij is rekening gehouden met enige spreiding in de organisaties naar etnische afkomst, migratiegeschiedenis, omvang van de organisatie en doelstelling. In bijlage 2 staat een overzicht van de geselecteerde organisaties.

In het vraaggesprek met de bestuursleden van de zelforganisaties zijn de volgende onderwerpen aan bod gekomen:

- doelstellingen met betrekking tot integratie en participatie;
- vertaling van de doelstellingen in (specifieke) activiteiten;
- slaag- en faalfactoren bij de werking van de activiteiten;
- resultaten: de bijdrage van de zelforganisaties aan integratie en participatie;
- mogelijke oplossingen voor knelpunten of een veranderde werkwijze;
- relatie met de gemeente;
- samenwerking met andere (zelf)organisaties.

Studie naar het oordeel van de achterban

Van de vijftien onderzochte zelforganisaties is ook de achterban benaderd voor korte vraaggesprekken. Doel van dit onderdeel van het onderzoek is een indicatief beeld te krijgen van het oordeel van de doelgroep over de activiteiten die door de organisaties aangeboden worden en te peilen in hoeverre de activiteiten bijdragen aan de drie aspecten van integratie en participatie. De gesprekken met de achterban vonden plaats gedurende een (sociale of culturele) activiteit van de organisatie. De betreffende activiteiten zijn in overleg met de voorzitter of contactpersoon van de organisatie gekozen. Bezocht zijn: een taalles, verschillende voorlichtingsbijeenkomsten, computercursussen, dansles, een studiedag, kookles en een informele bijeenkomst. Niet bij elke organisatie hebben gesprekken plaatsgevonden, omdat er bij deze organisaties geen activiteiten waren gepland in juni. Bij één organisatie is daarom met de vrouwenafdeling gesproken. In totaal is met vijftig mensen gesproken.

In het vraaggesprek met de leden van de achterban van de zelforganisaties zijn de volgende onderwerpen aan bod gekomen:

- motivatie voor deelname aan de activiteiten;
- kennis over de sociale kaart van Amsterdam;
- kennis en actief gebruik van de Nederlandse taal;
- omgang met autochtone Nederlanders.

Gesprekken met maatschappelijke/publieke organisaties

Met tien stedelijke publieke organisaties zijn telefonische gesprekken gevoerd. De selectie van de organisaties is in samenspraak met de gemeente Amsterdam gemaakt. De geselecteerde instellingen komen voort uit de volgende themavelden: onderwijs, huisvesting, gezondheidszorg, veiligheid en openbare orde, werk en inkomen en welzijn. Bijlage 3 geeft een overzicht van de instellingen die zijn benaderd en het maatschappelijk domein waar zij zich mee bezig houden.

In het vraaggesprek met de maatschappelijke instellingen zijn de volgende onderwerpen aan bod gekomen:

- de kennis van het bestaan van allochtone zelforganisaties;
- de basis voor overleg met de zelforganisaties;
- de frequentie van contact met de zelforganisaties;
- het oordeel over de brugfunctie van de zelforganisaties ten behoeve van integratie en participatie;
- de slaag- en faalfactoren ten aanzien van het functioneren van de zelforganisaties.

1.5 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 worden de doelstellingen en belangrijkste activiteiten van de stedelijke allochtone zelforganisaties op basis van de jaarplannen beschreven. In hoofdstuk 3 wordt gezien of de activiteiten volgens planning zijn uitgevoerd. Vervolgens wordt ingegaan op de resultaten van de activiteiten volgens de besturen en achterban van de zelforganisaties. Tevens wordt ingegaan op de belangrijkste slaag- en faalfactoren. Hoofdstuk 4 heeft betrekking op de samenwerking van de zelforganisaties met andere organisaties en instellingen. Ook komen hierin de stedelijke instellingen aan het woord. In hoofdstuk 5 volgen de belangrijkste conclusies.

2 DE ZELFORGANISATIES: DOELEN EN ACTIVITEITEN

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de doelstellingen van de organisaties en hun geplande activiteiten. De activiteiten zijn ingedeeld naar verschillende aspecten van integratie zoals is aangegeven in de inleiding. Deze aspecten zijn: activiteiten gericht op het vergroten van de sociale kaart van Amsterdam, het geven van taallessen en het bevorderen van contacten met Nederlanders. Allereerst wordt ingegaan op de doelstelling van de organisaties (paragraaf 2.2). Vervolgens komen de geplande activiteiten aan de orde (paragraaf 2.3). Deze paragraaf wordt afgesloten met een overzichtsschema. In paragraaf 2.4 wordt ingegaan op de verschillen tussen de zelforganisaties. Daarna volgen de belangrijkste conclusies (paragraaf 2.5).

2.2 Schets van de organisaties naar doelstelling

Alle vijftien organisaties die betrokken zijn bij het onderzoek hebben als (deel van de) doelstelling het bevorderen van integratie en participatie van hun achterban. Dit is logisch, want het is een vereiste om in aanmerking te komen voor de stedelijke subsidie. De invulling van integratie in de doelstelling verschilt enigszins. De meeste organisaties spreken van het bieden van activiteiten aan de achterban gericht op integratie en participatie. De Marokkaanse en Somalische organisatie in het onderzoek spreken daarbij expliciet over het wegnemen van achterstanden bij de achterban. Andere organisaties benoemen daarnaast de belangenbehartiging van de achterban, waarbij vooral voorlichtingsactiviteiten een rol spelen. Twee Afrikaanse organisaties noemen ook het bevorderen van de democratie in het land van herkomst. Integratie van de achterban in Nederland is daarvoor volgens hen een voorwaarde. Een drietal organisaties noemt expliciet het bevorderen van integratie met behoud van de eigen identiteit. Het gaat daarbij om het bevorderen van kennis over de cultuur en geschiedenis en de situatie in het herkomstland.

De onderzochte organisaties, op één na, richten zich op een specifieke etnische groep. Eén organisatie heeft juist als doelstelling te streven naar integratie en participatie van migranten van verschillende afkomst. Dit wil men realiseren door het organiseren van activiteiten voor meer doelgroepen en het stimuleren van vrijwilligerswerk.

2.3 Overzicht van de activiteiten

Zoals in hoofdstuk 1 is aangegeven, kan het concept van integratie en participatie op uiteenlopende wijze worden ingevuld. In het onderstaande wordt allereerst gezien in welke mate de integratiedoelstelling aansluit bij de drie centrale onderdelen, namelijk

- Vergroten kennis van de sociale kaart.
- Taal.
- Contacten met de Nederlandse maatschappij.

Vervolgens worden ook de overige activiteiten onderscheiden waarvan de organisaties zelf aangeven dat zij eveneens van belang zijn voor de integratie van de achterban. Tevens wordt ingegaan op specifieke activiteiten voor vrouwen, daar dit één van de toetsingsaspecten is voor subsidietoekenning. De gegevens zijn gebaseerd op de subsidieaanvragen en de aanvullende interviews met de vertegenwoordigers van het bestuur van de zelforganisaties.

Activiteiten gericht op vergroten kennis sociale kaart

Het vergroten van de kennis van de sociale kaart van de achterban van de zelforganisaties hebben we op twee manieren geïnterpreteerd. Enerzijds onderscheiden we groepsactiviteiten gericht op het vergroten van de kennis van de achterban. Hierbij valt te denken aan groepsvoorlichting gegeven door derden of door deelnemers uit de organisatie die beschikken over specifieke kennis. Anderzijds onderscheiden we voorlichtende activiteiten gericht op het individu. Hierbij gaat het om het houden van spreken op het terrein van juridische, maatschappelijke of gezondheidsthema's.

Groepsvoorlichting

Elf van de vijftien onderzochte zelforganisaties geven aan groepsvoorlichtingen te hebben gepland. De geplande frequentie verschilt tussen de organisaties, de meeste van elf organisaties hebben maandelijks een voorlichting gepland, andere viermaal per jaar. De voorlichtingsbijeenkomsten richten zich met name op onderwerpen als gezondheid, veiligheid en werkgelegenheid. De organisaties die geen groepsvoorlichtingen organiseren, zijn drie van de vluchtelingen zelforganisaties die niet beschikken over een eigen ruimte.³ Zij willen wel enkele studiedagen per jaar organiseren met een voor de doelgroep relevant thema, zoals de arbeidsmarktsituatie voor vluchtelingen of het democratiseringsproces in Afrika. De Ghanese vrouwenorganisatie is de afgelopen tijd vooral gericht is geweest op het opstarten van een 24-uurs kinderopvang.

³ Veel zelforganisaties hebben zendtijd bij Salto tv. In deze uitzendingen wordt vaak wel voorlichting gegeven over gezondheidsonderwerpen en dergelijke

Spreekuren

Alle organisaties ondersteunen de achterban op individuele basis met voorlichting en het helpen bij het invullen van formulieren en dergelijke. De vrijwilligers proberen te bemiddelen tussen personen uit hun achterban en stedelijke instellingen. Hierbij wordt doorverwezen indien mogelijk. De mate van professionaliteit verschilt tussen de organisaties. De meeste organisaties die beschikken over een eigen ruimte (zoals de Turkse, Marokkaanse, Somalische, Portugese, Chinese en de multiculturele organisatie), hebben vaste spreekuren per week. Deze spreekuren worden gehouden door een maatschappelijk werker of juridisch medewerker. De maatschappelijk werkers zijn stagiaires uit de doelgroep of mensen die in dienst zijn van een andere instelling⁴ en één of tweemaal per week een spreekuur houden. De juridisch medewerkers zijn allen vrijwilligers. Organisaties die geen verenigingsgebouw hebben, maar wel een kantoor, houden vooral telefonisch spreekuur.

Het leren van Nederlands

Alle organisaties hechten veel waarde aan het vergroten van de kennis van het Nederlands van de achterban. Het geven van Nederlandse les is dan ook voor veel organisaties een belangrijke activiteit. Iets meer dan de helft van de vijftien ondervraagde organisaties (8) hebben in hun jaarplan de organisatie van taallessen of het ter beschikking stellen van hun ruimte voor taallessen opgenomen. Diegenen die geen taallessen verzorgen doen dit niet omdat:

- Nederlands de moedertaal is van de achterban (bijv. de Javaanse Surinamers).
- De achterban over het algemeen goed Nederlands spreekt (bijv. de Kroaten).
- Omdat de middelen en ruimte ontbreken (de vluchtelingenorganisaties zonder ruimte, behalve de Iraanse organisatie).

De taallessen richten zich met name op beginners en op laag opgeleide vrouwen. De organisaties zijn begonnen met het opzetten van cursussen voor beginners, omdat niet alle belangstellenden direct geplaatst kunnen worden bij het ROC. Totdat zij toegelaten worden, kunnen zij taallessen volgen bij de zelforganisatie. Ook is met name voor vrouwen de drempel om een cursus bij het ROC te beginnen vaak hoog. Ten slotte hebben veel vrouwen problemen om kinderopvang te vinden⁵.

Drie organisaties maken gebruik van docenten van het ROC voor het geven van de taallessen, twee organisaties werken samen met scholingsorganisatie Intop. Eén maakt gebruik van het NCB. De overige drie werken uitsluitend met vrijwilligers⁶.

⁴ Het betreft maatschappelijk werkers van de Blankenberg stichting en van de CABO.

⁵ Zie bijvoorbeeld de rapportages over de wachtlijsten NT2 oudkomers, waaruit blijkt dat met name Turkse en Marokkaanse vrouwen lang op de wachtlijst staan, voordat zij worden geplaatst in een cursus (Brink e.a., 2003).

⁶ In het kader van het oudkomersbeleid subsidiëren de stadsdelen taallessen die de zelforganisaties in samenwerking met professionele instellingen aanbieden.

Vergroten van contacten met de autochtone bevolking

De meeste zelforganisaties (behalve de multiculturele zelforganisatie) richten zich niet op specifieke activiteiten om contacten tussen de achterban en de autochtone bevolking te vergroten. Wel wordt in de jaarplannen aangegeven dat een deel van de activiteiten openstaat voor autochtonen. Zij zijn tevens welkom als vrijwilliger. De te organiseren feestactiviteiten staan doorgaans ook open voor autochtonen en leden van andere minderheidsgroepen. De bestuursleden onderhouden wel verschillende contacten met autochtonen in het kader van samenwerking met andere instellingen.

Activiteiten gericht op vrouwen

Alle organisaties besteden apart aandacht aan vrouwen. Samen met de ouderen en de jongeren vormen de vrouwen een groep die doorgaans een aparte commissie heeft binnen de organisatie en waarvoor specifieke activiteiten worden georganiseerd. Bij bijna alle organisaties zijn er aparte vrouwenbijeenkomsten. Dit hangt deels samen met culturele aspecten - bij een enkele organisatie vinden de activiteiten tussen mannen en vrouwen gescheiden plaats - maar ook met de specifieke behoefte van de vrouwen zelf. In die gevallen worden er specifieke activiteiten zoals kooklessen en naaillessen georganiseerd. De kooklessen worden bovendien vaak gecombineerd met Nederlands (de ingrediënten in de eigen taal en het Nederlands) en voorlichting over gezonde voeding. Ook zijn er specifieke sportactiviteiten voor vrouwen, in het bijzonder zwemles. Tevens hebben de meeste organisaties wekelijkse bijeenkomsten voor vrouwen waar informatie kan worden uitgewisseld en gediscussieerd kan worden over onderwerpen die hen bezighouden.

Overige activiteiten

Uit de jaarverslagen en de interviews blijkt dat de organisaties naast de bovengenoemde activiteiten ook nog een scala aan andere activiteiten organiseren. Een belangrijk deel van deze activiteiten dragen volgens de respondenten ook bij aan de intergratie en participatie van de achterban. Een ander deel van deze activiteiten valt buiten het onderzoek, zoals lessen in de eigen taal (zowel voor eigen mensen en kinderen (OALT)⁷ als voor Nederlanders), sociaal-culturele activiteiten gericht op het land van herkomst, en culturele feesten. We onderscheiden de volgende activiteiten:

- ***Sportactiviteiten***

De meeste zelforganisaties in het onderzoek organiseren sportactiviteiten met name voor de jeugd, maar ook voor ouderen. De organisaties geven aan dat sportactiviteiten het meest doeltreffend zijn om de jeugd te bereiken. Het gaat in de meeste gevallen om voetbal. In de zomermaanden wordt deelgenomen aan voetbaltoernooien tussen verschillende (zelf)organisaties. Er zijn ook sportactiviteiten voor vrouwen, zoals zwem-

⁷ OALT staat voor Onderwijs in Allochtone Levende Talen.

men. De organisaties huren een ruimte in een school of sporthal om deze activiteit te laten plaatsvinden.

- *Computercursussen/faciliteiten*

De computerfaciliteiten zijn zeer in trek bij de achterban. Het gaat hierbij zowel om cursussen als internetfaciliteiten. Eén organisatie werkt samen met het buurtonlineproject en verzorgt cursussen voor de achterban. Er zijn cursussen voor zowel ouderen als jongeren (in het kader van huiswerkbegeleiding). Een andere organisatie geeft uitgebreide cursussen voor de programma's van Microsoft en dergelijke. De cursussen worden gegeven door vrijwilligers uit de eigen groep die een informaticaopleiding volgen/hebben gevolgd.

- *Activiteiten gericht op het versterken van de eigen identiteit/ informatie over het land van herkomst*

De idee achter deze activiteiten is dat mensen vanuit een relatief stabiele situatie de meeste kans op integratie hebben in de andere cultuur. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om informatie over de situatie in land van herkomst en de geschiedenis. Deze activiteiten worden ook als belangrijk gezien voor de jongeren. Het zijn met name de Javaans Surinaamse zelforganisatie en de Oost-Afrikaanse vluchtelingenorganisaties die deze activiteiten aanbieden.

- *Lokale radio en televisie-uitzendingen*

Negen organisaties verzorgen wekelijks lokale radio of televisie-uitzendingen. In deze uitzendingen wordt onder andere voorlichting gegeven over onderwerpen, zoals gemeenteraadsverkiezingen, gezondheidszorg en veranderingen in wet- en regelgeving die betrekking hebben op de achterban.

In het bovenstaande is een groot aantal activiteiten benoemd. In tabel 2.1 staat een overzicht waarin de doelstellingen en activiteiten per organisatie worden gepresenteerd. Het gaat hierbij om een indeling op hoofdthema's die aansluit bij onze uitwerking van het begrip integratieactiviteiten. In bijlage 4 staat een uitgebreid overzicht van de benaderde zelforganisaties en hun activiteiten.

Tabel 2.1 De onderzochte zelforganisaties en hun achterban

Stedelijke allochtone zelforganisatie	Doelstelling	Integratie-activiteiten
Assadaaka (multicultureel)	Het streven naar integratie en participatie door het ontwikkelen van activiteiten voor meerdere groepen	- Juridische, medische en algemene spreekuren - Taallessen - Activiteiten voor gemengde groepen
Bangsa Jawa (Javaans Surinaams)	Versterken eigen identiteit ter bevordering van integratie en participatie	- Voorlichtingsbijeenkomsten, spreekuur maatschappelijk werk

Vervolg tabel 2.1

Stedelijke allochtone zelforganisatie	Doelstelling	Integratie-activiteiten
DSOR (Rwandeese)	Bevorderen van de democratie in Rwanda en verbeteren positie Rwandezen in Nederland	- Telefonische spreekuren - Organisatie studiedagen
EVAO (Eritrees)	Behartigen van de belangen van Eritreërs in Amsterdam en het vergroten van hun deelname aan de Nederlandse samenleving	- Voorlichtingsbijeenkomsten, spreekuren
Ibno Khaldoun (Marokkaans)	Bevorderen van de integratie van Marokkanen in een achterstands-situatie	- Voorlichtingsbijeenkomsten, sociaal-juridisch spreekuur - Taallessen voor vrouwen - Discussies tussen achterban en stadsdeel
HTIB (Turks)	Het informeren en betrekken van de doelgroep bij de Amsterdamse samenleving	- Voorlichtingsbijeenkomsten, juridisch spreekuur - Taallessen (behalve in 2003) - Organisatie buurtactiviteiten
Kroatiëhuis	Belangenbehartiging Kroaten in Amsterdam	- Voorlichtingsbijeenkomsten/spreekuren - Taallessen Kroatisch voor Nederlanders
Nigerian Platform	Bevorderen van de democratie in Nigeria en de integratie van Nigerianen in Nederland	- Telefonische spreekuren (helpdesk)
Os Lusitanos (Portugees)	Het behartigen van de belangen van Portugezen in Amsterdam	- Voorlichtingsbijeenkomsten, spreekuur met maatschappelijk werkster - Taallessen voor Portugese nieuwkomers
SOMVAO (Somalisch)	Het bij elkaar brengen, ondersteunen, informeren van Somaliërs in Amsterdam en omgeving	- Voorlichtingsbijeenkomsten en inloopsprekken - Taallessen voor vrouwen
Tawoes (Iraans)	Het bevorderen van de integratie en participatie van Iraniërs op alle vlakken	- Voorlichtingsbijeenkomsten - Taallessen voor ouderen
Tkc (Turks)	Vergroten participatie van de doelgroep	- Voorlichtingsbijeenkomsten - Taallessen
VENA (Ethiopisch)	Het behouden van de Ethiopische gemeenschap en het ondersteunen van leden bij hun leven in Amsterdam	- Voorlichtingsbijeenkomsten/studiedagen
Wa Lai (Chinees)	De integratie van Chinezen in Amsterdam. Doorbreken isolement	- Voorlichtingsbijeenkomsten, spreekuur maatschappelijk werk - Taalles voor oudere chinezen
WIPSA (Ghanees)	Ondersteunen van Ghanezen	- Voorlichting

2.4 Verschillen tussen de organisaties

Uit het voorgaande blijkt dat er verschillen bestaan tussen de doelstellingen van de afzonderlijke organisaties. Bovendien zijn er duidelijke verschillen in de wijze waarop de zelforganisaties invulling geven aan het streven naar integratie. Deze verschillen worden voor een belangrijk deel verklaard door verschillen tussen de achterban, evenals verschillen in voorzieningen en faciliteiten.

Voorzieningen/faciliteiten

De organisaties beschikken niet in dezelfde mate over voorzieningen. We maken hierbij onderscheid tussen de beschikking over een eigen ruimte, de aanwezigheid van betaalde krachten⁸ en de financiële middelen.

Beschikking over eigen ruimte

Ongeveer de helft van de benaderde organisaties beschikt over een eigen gebouw of een eigen ruimte voor zowel kantoor als activiteiten. Twee van deze organisaties beschikken ook over een bar met volledige vergunning. Twee andere organisaties maken gebruik van een buurthuis, waarvan één op zeer intensieve basis en de ander meer incidenteel. Drie organisaties hebben alleen de beschikking over kantoorruimte. Eén organisatie deelt de ruimte met twee andere organisaties, twee organisaties zijn op zoek naar ruimte.

Uit de analyse van de jaarverslagen en de interviews blijkt dat de organisaties met een eigen ruimte en de organisatie die structureel gebruik maakt van een buurtcentrum veruit het meest actief zijn in opzetten van activiteiten. Voor de overige zelforganisaties ontbreken dergelijke faciliteiten voor het organiseren van allerlei activiteiten.

Betaalde krachten/vrijwilligers

Bij acht van de vijftien organisaties worden betaalde krachten ingezet. Het gaat vrijwel uitsluitend om mensen met een I/D-baan. De I/D'ers hebben in de meeste gevallen een functie als beheerder of toezichthouder. De organisaties waar die de beschikking hebben over deze medewerkers zijn over het algemeen beter in staat een regelmatig programma te bieden. De I/D'ers zijn dagelijks aanwezig bij de organisatie om mensen toe te laten die vervolgens gebruik kunnen maken van de voorzieningen. De organisaties waar alleen vrijwilligers actief zijn, zijn afhankelijk van de momenten waarop deze personen beschikbaar zijn. Naast het vrijwilligerswerk hebben zij vaak ook nog een betaalde functie.

⁸ Het gaat hierbij om medewerkers met een I/D-baan. De stichtingen/verenigingen zijn in aard vrijwillig en hebben geen personeel in dienst.

Budget/financiële middelen

In dit onderzoek is niet gekeken naar de omvang van de begrotingen van de organisaties. Wel bleek uit de interviews dat er een duidelijk verschil in draagkracht is tussen de achterban van de verschillende organisaties. De achterban van de vluchtelingenorganisaties en de Turken en Marokkanen beschikken vaak maar over een beperkt inkomen. Dit geldt ook voor de ouderen. De organisaties vragen daarom slechts weinig contributie.

De financiële draagkracht wordt verder mede bepaald door de mogelijkheid om over andere subsidies of inkomsten te beschikken. De Somalische en Eritrese organisatie ontvangen middelen voor OALT. De Portugese en Kroatische organisatie hebben substantiële inkomsten via de bar waar ook alcohol wordt geschonken. De Kroatische organisatie ontvangt tevens geld voor de verhuur van een deel van de eigen ruimte aan een andere zelforganisatie.

Migratiegeschiedenis

De vijftien organisaties vertegenwoordigen een breed scala aan doelgroepen, elk met een eigen migratiegeschiedenis, leeftijdsopbouw, opleidingsniveau en verblijfsduur. Deze verschillen in kenmerken bepalen op hun beurt in belangrijke mate de behoefte aan activiteiten. De volgende verschillen spelen hierbij een rol:

- De Zuid-Europese organisaties hebben een relatief oude achterban die in de jaren zestig en zeventig naar Nederland zijn gekomen. De zelforganisaties richten zich vooral op de eerste generatie, daar de volgende generaties over het algemeen goed geïntegreerd zijn in Nederland. De nadruk ligt op sociale activiteiten en voorlichting over onderwerpen die te maken hebben met het ouder worden.
- De Turkse en Marokkaanse organisaties hebben te maken met een deel van de achterban die op veel punten de aansluiting met de Nederlandse maatschappij mist. Zij spreken vaak gebrekkig Nederlands. De nadruk ligt bij hen op taallessen, aparte vrouwenactiviteiten, zoals kook- en fietslessen. Verder vormen sport- en computeractiviteiten voor de jongeren een belangrijke rol. De Somalische zelforganisatie neemt een vergelijkbare problematiek onder hun achterban waar en richt zich op soortgelijke activiteiten.
- De Chinese zelforganisatie heeft te maken met een oudere achterban die nauwelijks is geïntegreerd in Nederland en gebrekkig Nederlands spreekt. Zij richten zich vooral op voorlichting en sociaal-culturele activiteiten.
- De Ghanese zelforganisatie richt zich heel specifiek op een probleem waar veel Ghanese vrouwen mee geconfronteerd worden. Deze vrouwen werken vaak in ploegendiensten en hebben geen opvang voor hun kinderen, die op jonge leeftijd alleen thuis moeten blijven of op straat zwerven. De organisatie heeft daarom het plan om een 24-uurs kinderopvang op te starten.
- De vluchtelingenorganisaties hebben een achterban die relatief kort in Nederland is. Een deel van hen heeft snel de taal geleerd, maar vindt nog weinig aansluiting met de Nederlandse arbeidsmarkt. Ze voelen zich vaak sterk geïsoleerd en hebben behoefte aan

contacten met landgenoten. De zelforganisaties voorzien hierin door zich vooral te richten op informatievoorziening over het land van herkomst aan de ene kant en de organisatie van activiteiten gericht op het vergroten van informatie over Nederland aan de andere kant.

- De zelforganisaties uit Nigeria, Ghana en Rwanda hebben daarnaast ook nog te maken met een deel van de achterban die zonder verblijfsvergunning in Nederland verblijft. Ook vanuit die groep wordt er een groot beroep op de zelforganisaties gedaan. Van integratieactiviteiten is feitelijk nog geen sprake.
- De Javaanse Surinamers spreken goed Nederlands en zijn over het algemeen goed geïntegreerd. Onder de ouderen bestaat echter een sterke behoefte aan informatie en samenzijn met landgenoten.

2.5 Conclusies

Alle bij dit onderzoek betrokken zelforganisaties hebben als (deel van de) doelstelling het bevorderen van de integratie en participatie van de achterban. De formulering verschilt echter per organisatie. De meeste organisaties spreken van het aanbieden van activiteiten gericht op integratie en participatie. Verder spreekt men van het bijdragen aan de vermindering van de achterstand van de achterban, belangenbehartiging van de achterban en van bevordering van integratie met behoud van eigen identiteit. Eén organisatie is gericht op het bevorderen van integratie door mensen van verschillende afkomst met elkaar in contact te brengen.

De geplande activiteiten zijn ten behoeve van dit onderzoek uitgesplitst naar activiteiten gericht op het vergroten van de kennis van de sociale kaart, het leren van Nederlands en het vergroten van de contacten met de autochtone bevolking. Bijna een derde van de organisaties heeft op regelmatige basis voorlichtingen gepland. Alle organisaties verschaffen informatie op individuele basis. De helft van de organisaties heeft taallessen gepland. Het betreft hier taallessen die op een wekelijkse basis gegeven worden. De organisaties verwijzen tevens door naar onderwijsinstellingen voor het volgen van (taal)onderwijs. Naast de bovengenoemde activiteiten onderscheiden de organisaties ook andere activiteiten gericht op participatie. Het gaat hierbij vooral om activiteiten voor vrouwen, sportactiviteiten, cursussen en activiteiten gericht op het versterken van de eigen identiteit. Er zijn weinig concrete activiteiten gepland gericht op het vergroten van de contacten met de autochtone bevolking. Als alle activiteiten in ogenschouw worden genomen richten de integratie-inspanningen van de zelforganisaties zich voornamelijk op taal en voorlichting. De participatie van de achterban buiten de eigen groep wordt nauwelijks gestimuleerd.

De verschillen tussen de organisaties in de wijze waarop zij invulling geven aan het streven naar integratie worden voor een belangrijk deel verklaard door twee factoren: kenmerken van de achterban en de beschikking over financiële middelen en voorzieningen. Bij de kenmerken van de achterban gaat het vooral om verschillen in migratiegeschiedenis (arbeidsmigrant of vluchteling), de leeftijd, achterstandssituatie en de verblijfsstatus. Naarmate de achterstand van de doelgroep groter is, is er meer aandacht voor educatieve activiteiten. Voor een oudere achterban die redelijk geïntegreerd is, ligt de nadruk meer op sociale activiteiten. Wat betreft de voorzieningen is de beschikking over een eigen ruimte het belangrijkste; de organisaties die toegang hebben tot een vaste ruimte organiseren op regelmatige basis activiteiten, in tegenstelling tot de andere organisaties.

3 ZELFORGANISATIES IN DE PRAKTIJK: WERKING EN RESULTATEN

3.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk is aan de hand van jaarplannen en interviews met de bestuursleden een beschrijving gegeven van de doelstellingen en de belangrijkste activiteiten van de zelforganisaties. In dit hoofdstuk gaan we nader in op de uitvoering van de activiteiten: wat zijn de resultaten en knelpunten volgens de bestuursleden en de deelnemers. Bij de analyse van de resultaten is bezien welke activiteiten de zelforganisaties daadwerkelijk organiseren. Ook is gekeken of de uitgevoerde activiteiten enigszins overeenkomen met de activiteiten zoals voorgesteld in de jaarplannen (paragraaf 3.2). In aanvulling hierop zijn de ervaringen van de achterban beschreven (paragraaf 3.3). De belangrijkste knelpunten komen aan bod in paragraaf 3.4. Vervolgens is gekeken naar de slaagfactoren (paragraaf 3.5). Het hoofdstuk wordt besloten met de belangrijkste conclusies (paragraaf 3.6).

3.2 Resultaten

Over het algemeen zijn de bestuursleden enthousiast over de behaalde resultaten. Er zijn weinig kritische geluiden over de eigen organisatie te horen. Dit is niet verwonderlijk aangezien zij als bestuurslid de organisatie vertegenwoordigen.

Ten behoeve van het onderzoek hebben we de jaarplannen vergeleken met de activiteiten die worden georganiseerd. Hieruit blijkt dat de meeste organisaties voor een belangrijk deel de activiteiten uitvoeren die in de jaarplannen zijn opgenomen. Vooral de organisaties die beschikken over een vaste ruimte slagen er in wekelijks activiteiten te bieden aan hun achterban. Soms wordt er zelfs meer gedaan en organiseert een enkele zelforganisatie met de beschikking over een ruimte een extra discussiemiddag of avond als er specifieke problemen zijn, bijvoorbeeld rond 11 september of onlangs na de bomaanslagen in Casablanca.

Organisaties die per activiteit een ruimte moeten huren, slagen er niet altijd in alle voorgenomen activiteiten uit te voeren. Dit leidt bijvoorbeeld tot het uitstel van een seminar of studiedag, waardoor er op jaarbasis minder activiteiten plaatsvinden dan gepland. De bestuursleden geven zelf aan dat gebrek aan middelen of ruimte de belangrijkste redenen zijn voor het niet uitvoeren van activiteiten.⁹

⁹ Voor één van de twee Turkse organisaties geldt dat door een conflict over een ruimte waarin de stichting gehuisvest is, er weinig aandacht meer lijkt te zijn voor de geplande activiteiten voor de achterban. Zij hebben dit jaar aanvankelijk geen stedelijke subsidie ontvangen, omdat de stichting de voorgenomen activiteiten in het afgelopen jaar onvoldoende had gerealiseerd.

Kennis sociale kaart

De activiteiten ter vergroting van de kennis van de sociale kaart hebben we ingedeeld in twee aspecten: groepsvoorlichtingen en spreekuren.

Groepsvoorlichtingen

Tien van de elf organisaties die groepsvoorlichtingen in hun werkplan hebben opgenomen, organiseren ook daadwerkelijk voorlichting. De elfde organisatie heeft geen groepsvoorlichting, maar wel workshops georganiseerd, net zoals de drie overige vluchtelingenorganisaties die geen voorlichtingsbijeenkomsten organiseren. De zelforganisaties die groepsvoorlichtingen houden, geven aan dat er, afhankelijk van het onderwerp, tussen de 30 en 50 mensen op de voorlichtingen afkomen. Bij de bezochte bijeenkomsten was het aantal wat geringer, maar dat had mede te maken met de afsluiting van het seizoen. In de zomermaanden liggen de activiteiten stil. Het is lastig om te beoordelen of mensen hun gedrag aanpassen naar aanleiding van een voorlichting over gezondheid en dergelijke. Wel is het zo dat de deelnemers aangeven dat de zelforganisatie doorgaans de plaats is waar ze deze informatie opdoen.

Spreekuren

Alle vijftien organisaties hebben een vorm van spreekuur. De vluchtelingenorganisaties zonder eigen ruimte houden vooral telefonisch spreekuur. De zelforganisaties met een eigen ruimte houden op vaste tijden per week spreekuur. Van de spreekuren wordt veel gebruik gemaakt. De achterban komt met brieven en dergelijke naar de zelforganisatie. Er zijn veel juridische vragen, bijvoorbeeld over arbeidsconflicten, remigratie en huurproblemen. Indien de zelforganisatie niet over voldoende kennis beschikt, wordt doorverwezen naar stedelijke instellingen, in het bijzonder wordt hier het bureau voor rechtshulp genoemd. Vrijwilligers ondersteunen de achterban bij zulke gesprekken dan als tolk.

Kennis van de Nederlandse taal

De meeste bestuursleden spreken goed tot zeer goed Nederlands. De interviews zijn in het Nederlands of het Engels¹⁰ gehouden.

De achterban van veel organisaties spreekt in veel gevallen slechts in geringe mate Nederlands. Acht zelforganisaties hebben daarom in hun jaarplannen aangegeven Nederlandse les te organiseren. Zeven organisaties hebben dit het afgelopen jaar ook daadwerkelijk gedaan. De cursussen worden wekelijks gegeven. De Marokkaanse en Turkse zelforganisaties zijn

¹⁰ De interviews met de Ghanese, Nigeriaanse, Ethiopische en Rwandese zelforganisatie zijn in het Engels gevoerd. Een groot deel van de achterban van de Ghanese, Nigeriaanse en Ruandese organisaties spreekt goed Engels en in beperkte mate Nederlands. Een groot deel van de Ethiopiërs in Amsterdam spreekt wel redelijk tot goed Nederlands. Van de overige besturen zijn vaak meer bestuursleden gesproken die allen goed Nederlands spreken (bijvoorbeeld de Eritrese, Somalische, Marokkaanse, Kroatische en natuurlijk de Javaanse Surinaamse).

benaderd in het kader van het oudkomersbeleid om taallessen te organiseren. Eén organisatie heeft wel altijd taallessen georganiseerd behalve het afgelopen jaar.¹¹

De zelforganisaties die taallessen geven, hebben geen moeite om de cursussen te vullen. Bij de multiculturele organisatie is zelfs sprake van een wachtlijst; er zijn onvoldoende vrijwilligers en er is onvoldoende lesruimte om aan alle vraag voor cursussen te voldoen. Vooral de taallessen voor vrouwen voorzien in een grote behoefte. De drempel voor vrouwen om naar een cursus van het ROC te gaan, blijkt vaak te hoog. Dit geldt met name voor de Somalische, Turkse en Marokkaanse vrouwen.

Op basis van dit onderzoek zijn geen uitspraken te doen over de kwaliteit van de taallessen. In het kader van het oudkomersbeleid wordt gewerkt met professionele leerkrachten. Bij de andere organisaties is er sprake van Nederlandse vrijwilligers. Wel zijn er enkele deelnemers aan taalcursussen gesproken. De geïnterviewden volgden een beginnerscursus. Hun taalniveau is daardoor nog beperkt. Zij zijn wel tevreden over de lessen en vinden de sociale aspecten van het volgen van taallessen bij een zelforganisatie ook erg belangrijk. Uit de interviews met de bestuursleden blijkt dat de uitval bij de cursussen beperkt is. Ook dit geldt vooral voor de taalcursussen voor vrouwen.

Een ander aspect van de taal is het gebruik van het Nederlands in de praktijk. De zelforganisaties leveren hieraan nauwelijks een bijdrage. Bij alle organisaties die één doelgroep als achterban hebben, is de taal uit het land van herkomst de voertaal bij de activiteiten. Bij de voorlichting wordt gebruik gemaakt van tolken of voorlichters die de taal van de doelgroep beheersen. Alleen bij de multiculturele en de Javaans Surinaamse organisatie is Nederlands de voertaal.

Contacten met Nederlanders

De zelforganisaties richten zich in hun jaarplannen over het algemeen niet expliciet op het vergroten van contacten tussen de achterban en de autochtone bevolking. De multiculturele zelforganisatie vormt hierop een uitzondering. Alle activiteiten van de laatst genoemde organisatie staan open voor en worden bezocht door mensen van verschillende afkomst, waaronder Nederlanders. Ook de Iraanse zelforganisatie heeft een aantal Nederlanders dat actief is in de stichting. De Marokkaanse zelforganisatie heeft een Nederlandse medewerker.

Bij de overige zelforganisaties zijn er in de praktijk wel contacten tussen de zelforganisaties en andere groepen. Met name de Zuid-Europese zelforganisaties hebben contacten met Nederlanders. De muziekavonden die worden georganiseerd door de Portugese zelforganisa-

¹¹ Het gaat om een Turkse organisatie die niet wilde samenwerken met de door de gemeente/stadsdelen ingehuurd organisatie (Intop), omdat zij het niet eens waren met de gebruikte methode. De lessen gingen volgens de bestuursleden te veel uit van een traditioneel beeld van Turkse vrouwen.

tie trekken bijvoorbeeld ook veel Nederlandse bezoekers. De Kroatische zelforganisatie heeft banden met de Oranjevereniging. Voor alle organisaties geldt dat voor bijvoorbeeld feesten ter afsluiting van het verenigingsjaar of een jubileum wel anderen, met name mensen uit de buurt, worden uitgenodigd.

Uit de gesprekken met de achterban wordt duidelijk dat men niet naar de zelforganisatie gaat om meer contacten met autochtonen te krijgen. Tijdens de activiteiten van de zelforganisatie richten de meesten zich overwegend op de eigen groep. Deze sociale functie komt dan ook als zeer belangrijk naar voren in de interviews. Contacten met Nederlanders verkrijgen zij veelal via burens, de kinderen, het werk of de partner. De zelforganisatie dient daarentegen vooral om de contacten met landgenoten te onderhouden.

De bestuursleden hebben over het algemeen wel contact met Nederlanders, maar dan voornamelijk in formele relaties, zoals het voeren van overleg op stadsdeelniveau. Deze gesprekken vinden in het Nederlands plaats.

Specifieke vrouwenactiviteiten

Alle organisaties besteden apart aandacht aan vrouwen. De vrouwencommissies zijn doorgaans één van de meest actieve commissies binnen de zelforganisaties. De vrouwenactiviteiten bestaan enerzijds uit informele bijeenkomsten en anderzijds uit cursussen op het terrein van taal, koken, naaien of sport.

Bij de organisaties die zich voor een belangrijk deel richten op het land van herkomst, zijn de vrouwencommissies het sterkst gericht op informatie over Nederland. Zo blijkt uit de interviews dat bijvoorbeeld de vrouwencommissie binnen de Ethiopische zelforganisatie meer dan de andere commissies binnen diezelfde organisatie, gericht is op Nederland. In de rol van opvoeders hebben deze vrouwen grote behoefte aan kennis over het Nederlandse schoolstelsel en alles wat daarmee samenhangt. Ook de andere organisaties hebben bijeenkomsten van vrouwen waar over verschillende onderwerpen wordt gesproken. Belangrijke onderwerp hierbij is de opvoeding van de kinderen en alles wat daar mee samenhangt. Ook scheidingen en de gevolgen daarvan zijn een belangrijk onderwerp. De vrouwelijke bestuursleden geven aan dat de zelforganisatie een relatief veilige omgeving voor vrouwen is. Zij bevinden zich vaak in een geïsoleerde positie en de drempel naar een Nederlandse organisatie is hoog. Bij de zelforganisatie ontmoeten zij gelijkgestemden vrouwen, met wie zij in de eigen taal kunnen praten over wat hen bezighoudt.

Bij de Somalische zelforganisatie is de hele zaterdag gereserveerd voor de vrouwen. Op deze dagen worden dan allerlei activiteiten georganiseerd. De vrouwen sluiten zich over het algemeen nauwelijks aan bij andere organisaties. Het was de bedoeling dat de vrouwen die de

beginnerscursus Nederlands hebben gevolgd bij de zelforganisatie, voor de vervolgcursus zouden doorstromen naar het ROC. De Somalische vrouwen hebben het bestuur echter gevraagd of de vervolgtalccursus ook bij de zelforganisatie gegeven kan worden. Het bestuur onderzoekt of dit mogelijk is.

De Ghanese zelforganisatie wordt geheel gedragen door vrouwen en richt zich vooral op vrouwen. Er was een tijdelijke kinderopvang in Amsterdam-West. Nu heeft de organisatie een ruimte in Zuidoost ter beschikking. Negen van de vrijwilligsters van deze organisatie zijn inmiddels gestart met een opleidingstraject tot leidster in de kinderopvang gecombineerd met de Nederlandse taal.

Overige activiteiten

De sportactiviteiten trekken doorgaans veel jongeren. De zelforganisaties hebben er overigens moeite mee dat deze activiteit niet wordt gesubsidieerd. Met name de Marokkaanse, Somalische en Javaans Surinaamse organisatie geven aan dat het zonder sportactiviteiten en/of computerfaciliteiten erg moeilijk is om de jongeren te interesseren voor andere activiteiten. Wanneer er niet gesport kan worden, gaan de jongeren zich al gauw vervelen en mogelijk op straat hangen. De jongeren zijn namelijk zelden lid van reguliere sportverenigingen, mede vanwege de kosten. Bij de zelforganisatie wordt nauwelijks contributie geheven voor sportactiviteiten.

Volgens de zelforganisaties die ook radio of televisie-uitzendingen verzorgen is hun bereik groot. In de uitzendingen is bijvoorbeeld aandacht voor informatie over gezondheidszorg en veranderde wet- en regelgeving op het gebied van arbeid, onderwijs en migratie/inburgering.

De computercursussen blijken een groot succes. Bij de Marokkaanse organisatie worden met name ouderen bereikt die leren internetten en de basisvaardigheden leren in Microsoft. De cursussen bij de Somalische organisatie leiden op tot landelijke examens. De deelnemers die een cursus hebben gevolgd, vragen vervolgens zelf deze examens aan. De meesten die dit hebben gedaan, zijn geslaagd. Een aantal van hen heeft werk kunnen vinden, mede dankzij deze kwalificaties.

3.3 Ervaringen van de achterban

In dit onderzoek is ook gesproken met deelnemers aan een activiteit van de zelforganisaties. Dit onderdeel geeft een indruk van de ervaringen en motivatie van de achterban om deel te nemen aan de georganiseerde activiteiten.

Uit de gesprekken blijkt dat de redenen voor deelname uiteenvallen in een sociaal en een educatief aspect. De volgende argumenten worden hierbij gegeven:

- 1) Heel belangrijk is het sociale aspect. Tijdens een activiteit ontmoet men landgenoten met wie in de eigen taal bijgepraat kan worden, nieuws over het land van herkomst kan worden uitgewisseld en ervaringen over Nederland kunnen worden doorgesproken.
- 2) De zelforganisatie vormt een vertrouwde en veilige omgeving voor deelnemers. Dit geldt met name voor de vrouwen en ouderen. Zoals in de vorige paragraaf is aangegeven, leidt een deel van de vrouwen een min of meer geïsoleerd bestaan. Zij zijn slechts in geringe mate bekend met reguliere instellingen. De zelforganisatie biedt activiteiten in de eigen taal met mensen met een vergelijkbare achtergrond.
- 3) Het volgen van cursussen en het verkrijgen van informatie. Wanneer de deelnemers weinig Nederlands spreken, zoals bij de Turkse en Chinese bijeenkomst het geval is, is de taal een belangrijke reden om naar bijeenkomsten te komen. Wanneer de bijeenkomsten in het Nederlands worden georganiseerd, wordt er teveel informatie gemist. De Somalische deelnemers aan de computer- en wiskundelessen geven aan dat de mogelijkheid om vragen te stellen in de eigen taal een belangrijke meerwaarde was. Ook uitwisseling van huiswerk en kennis met medecursisten wordt eenvoudiger gevonden wanneer alle medecursisten landgenoten zijn.
- 4) Ook het feit dat de cursus in het weekend wordt gegeven, is een belangrijk argument om de computer- en wiskundelessen te volgen. Reguliere cursussen, bijvoorbeeld bij het ROC, worden door de week gegeven. De deelnemers hebben dan andere verplichtingen.
- 5) Een ander argument voor deelname aan dergelijke cursussen is dat toelating tot cursussen die verzorgd worden door het Arbeidsbureau/CWI niet eenvoudig is. Voor die cursussen moet iemand tenminste een half jaar als werkzoekende staan ingeschreven. Ook moet de noodzakelijkheid van het volgen van de cursus worden getoetst. De deelnemers aan de cursussen bij de zelforganisatie zijn niet allen werkloos. Door middel van het volgen van de cursus verwachten zij hun kansen op beter werk te vergroten.

3.4 Knelpunten met betrekking tot de organisatie van activiteiten

Financiële middelen

Het meest genoemde knelpunt heeft betrekking op de toereikendheid van de financiële middelen. Veruit de meeste zelforganisaties geven aan onvoldoende middelen te hebben om alle geplande activiteiten te kunnen uitvoeren zoals ze zouden willen; niet alle activiteiten worden uitgevoerd of de frequentie van de activiteiten is lager. Er zijn twee organisaties die dit knel-

punt niet ondervinden. Zij hebben een eigen bar die voldoende opbrengt voor de organisatie van de sociale en culturele activiteiten.¹²

Sportactiviteiten vallen niet onder de subsidieregeling, terwijl zij in de ogen van de respondenten belangrijk zijn om de jongeren uit de doelgroep te bereiken. Een bijkomend knelpunt voor de organisatie van sportactiviteiten is dat voor de verhuur van sportruimten stadsdelen verschillende tarieven hanteren. De kosten voor de huur van sportfaciliteiten voor niet sportverenigingen zijn daardoor sterk toegenomen. Het wordt moeilijker voor de organisaties om deze activiteiten te blijven organiseren.

Kantoor en activiteitenruimte

Een ander belangrijk knelpunt is de ruimte voor activiteiten en administratie. De organisaties die geen beschikking hebben over een eigen ruimte¹³, geven aan dat er daardoor maar in beperkte mate activiteiten kunnen worden georganiseerd. Voor elke te organiseren activiteit moet opnieuw een ruimte worden gehuurd. Het niet beschikken over eigen kantoorruimte wordt ook als knelpunt ervaren. Drie organisaties hebben wel de regelmatige beschikking over activiteitenruimte, maar geen of nauwelijks eigen kantoorruimte. De archivering van materiaal en het bijhouden van de administratie komt hierdoor in het geding.

De vluchtelingen zelforganisaties hebben, op twee na, de beschikking over een kantoorruimte. Zij hebben hun hoop gevestigd op de start van het multifunctioneel centrum voor vluchtelingen. Ze verwachten in dit centrum de beschikking over kantoorruimte te hebben en toegang tot de zalen voor de organisatie van activiteiten. De plannen waren reeds goedgekeurd door de Amsterdamse gemeenteraad en er werd gezocht naar een geschikt pand. In het kader van de ombuigingen vanaf 2004 is de uitvoering van dit plan echter weer ter discussie gesteld.

De organisaties met een eigen ruimte geven aan dat een relatief groot deel van de inkomsten wordt besteed aan huurkosten voor een eigen ruimte.

Continuïteit van de organisatie

De continuïteit binnen de organisatie vormt voor de meeste respondenten een punt van zorg. Uit de interviews komt naar voren dat twee derde van de zelforganisaties sterk gedragen wordt door een kleine groep mensen. Dit houdt bijvoorbeeld in dat de oprichter van de organisatie nog steeds het meest actieve lid is. Ook bezetten vaak dezelfde mensen voor lange tijd

¹² Het genereren van meer middelen uit de baropbrengsten is voor de meeste organisaties echter geen optie. De islamitische organisaties schenken geen alcohol. Bovendien moet eerst een investering in tijd en geld worden gedaan voordat over de benodigde diploma's en vergunningen beschikt kan worden.

¹³ Het gaat hierbij om organisaties die noch een eigen pand hebben, noch de beschikking hebben over ruimte op vaste tijden in bijvoorbeeld een buurthuis.

een bestuursfunctie, omdat er geen opvolgers gevonden worden. De kwetsbaarheid van de organisaties heeft verschillende oorzaken, zoals:

- De veroudering van het ledenbestand. De organisaties die zich vooral richten op ouderen, hebben moeite om onder hen voldoende bestuursleden te vinden,
- Het gebrek aan kantoorruimte en andere faciliteiten, waardoor alleen de zeer gemotiveerde mensen zich inzetten voor het bestuur en vrijwilligerswerk,
- Het gebrek aan kader, waardoor slechts een geringe groep van de achterban over voldoende vaardigheden beschikt om een bestuursfunctie op zich te nemen,
- De sterke persoonlijkheid van de voortrekker. De voortrekker slaagt er doorgaans in veel mensen te enthousiasmeren voor activiteiten. Wanneer deze persoon echter zou wegvallen, vallen ook (een deel van de) activiteiten stil.

Illegalen/asielzoekers

De Afrikaanse zelforganisaties hebben te maken met *illegalen* en *asielzoekers* die om hulp vragen. Ook dit brengt grote knelpunten met zich mee en vraagt veel van de capaciteit van de organisaties. De Nigeriaanse zelforganisatie heeft een specifiek probleem. Zij hebben veel expertise met betrekking tot de problematiek van vrouwenhandel. De subsidie van stichting Kinderpostzegels Nederland is gestopt. De organisatie is er niet in geslaagd vervangende subsidie te vinden.¹⁴

OALT-middelen

Verschillende organisaties, zoals de Somalische en de Eritrese, verzorgen OALT-lessen voor de kinderen van de achterban. Zij ontvangen hiervoor een speciale subsidie. Deze subsidie wordt bedreigd vanwege het OALT-beleid van de overheid. Dit is een risico voor de continuïteit van de organisatie. De coördinator van de Somalische organisatie heeft een aanstelling van een aantal uren betaald vanuit de OALT-middelen. Tevens is gebleken dat OALT een effectief middel is om de ouders te bereiken voor andere activiteiten zoals een taal cursus. Zij komen via de kinderen in aanraking met het overige aanbod van de organisatie.

3.5 Slaagfactoren

Niet tegenstaande bovengenoemde knelpunten, slagen de organisaties er in verschillende mate in de voorgenomen plannen uit te voeren. Als slaagfactoren komen de volgende aspecten naar voren:

¹⁴ Volgens de respondent komen de activiteiten die samenhangen met deze problematiek niet in aanmerking voor subsidie, omdat de problematiek van vrouwenhandel niet stedelijk van aard is. De organisatie is verwezen naar het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Die subsidiëren echter ook niet, omdat de problematiek niet voorbehouden is aan Nigerianen.

- De regelmatige beschikking over een ruimte waar activiteiten kunnen worden georganiseerd. Doordat er sprake is van regelmatig aanbod, weet de achterban de weg naar de zelforganisatie gemakkelijk te vinden.
- Het aansluiten van de activiteiten bij de behoefte van de achterban. Hierbij moet gedacht worden aan ideeën voor activiteiten die worden aangedragen door de achterban. Uit de gesprekken met leden van de Somalische organisatie blijkt bijvoorbeeld dat ideeën die tijdens informele gesprekken naar voren komen, door het bestuur worden uitgevoerd. De wiskundelessen voor volwassenen, die een wo- of hbo-opleiding willen volgen, zijn opgezet nadat bleek dat veel Somaliërs voor toelating aan het hbo of wo struikelden over de wiskunde-eisen bij het toelatingsexamen.
- Organisaties hebben de ervaring dat lesmethoden en dergelijke van reguliere instellingen vaak weinig aansluiten bij de leefwereld van de achterban. Daarom gaan sommige organisaties, zoals de Marokkaanse, Iraanse en de Somalische over tot het zelf ontwikkelen van lesmateriaal. Ze doen dit in samenwerking met stagiaires van een hogeschool of universiteit.
- Computercursussen blijken zeer effectief in het bereiken van mensen uit de doelgroep. De drempel bij de zelforganisatie lijkt lager dan voor vergelijkbare cursussen in buurthuizen. Doordat de lessen in de eigen taal worden gegeven, durven ouderen ook deel te nemen. Zij overwinnen hierdoor hun angst voor de computer en het internet. Door de beheersing van computervaardigheden worden ook de kansen op werk vergroot. Voor jongeren worden de computeractiviteiten gecombineerd met huiswerkbegeleiding.
- Organisaties die investeren in de achterban voor toekomstig kader, ondervinden minder problemen om nieuwe bestuursleden te motiveren. Zo heeft de Javaans Surinaamse organisatie gebruik gemaakt van de mogelijkheid om scholingen te volgen van het Provinciaal Steunpunt Minderheden. Het aanbieden van de mogelijkheid tot het volgen van cursussen maakt het aantrekkelijk voor de achterban om in het bestuur plaats te nemen.

3.6 Conclusies

De meeste zelforganisaties slagen er in om het grootste gedeelte van de voorgestelde activiteiten ook daadwerkelijk uit te voeren. Problemen rond de huisvesting van de organisatie of moeizame samenwerking met andere instellingen zijn redenen waarom activiteiten niet worden uitgevoerd. Het feit dat de meeste geplande activiteiten worden uitgevoerd, betekent tevens dat alle onderzochte organisaties tenminste enige activiteiten gericht op integratie en participatie ter hand nemen. De meeste organisaties bieden verschillende groepsvoorlichtingen in een jaar. Bij bijna de helft van de organisaties kan Nederlandse taalles worden gevolgd. De vrouwencommissies binnen de organisaties zijn doorgaans actief en organiseren zowel ontmoetingsbijeenkomsten als andere activiteiten, zoals bijvoorbeeld koken of zwem-

les. Tijdens de ontmoetingsbijeenkomsten is veel aandacht voor aspecten waarmee de vrouwen geconfronteerd worden in het dagelijkse leven in Nederland.

De geïnterviewde deelnemers hebben dan ook weinig kritiek op de organisaties. Voor de deelnemers is het vergroten van de kans op integratie niet de motivatie om deel uit te maken van een zelforganisatie. Het ontmoeten van landgenoten of mensen in een vergelijkbare situatie op een plaats waar men zich thuis voelt, blijkt een veel belangrijkere reden voor deelname aan activiteiten. Alle activiteiten gericht op integratie zijn dan mooi meegenomen.

Ondanks dat de uitvoering van de activiteiten doorgaans loopt zoals gepland, constateren de bestuursleden knelpunten. De belangrijkste knelpunten vormen de financiën en de ruimte waar de activiteiten georganiseerd worden. Ook betreuren de organisaties dat activiteiten, waar veel leden van de achterban in geïnteresseerd zijn, buiten de subsidie vallen. Het gaat hierbij met name om sport. Een ander knelpunt is de kwetsbaarheid van de organisaties, doordat de organisatie en de bestuurstaken maar door een beperkt aantal mensen worden getrokken.

Factoren die zelforganisaties succesvol maken, zijn de socialiserende functie, het aansluiten bij de behoeften en interesses van de achterban en het bieden van cursussen op verschillende terreinen. De zichtbaarheid van een organisatie door op een vaste plek activiteiten te kunnen organiseren draagt tevens bij aan het slagen van activiteiten.

4 HET FUNCTIONEREN VAN ZELFORGANISATIES: SAMENWERKING MET ANDERE INSTELLINGEN

4.1 Inleiding

Een belangrijk toetsingsaspect bij de subsidieverlening aan de stedelijke allochtone zelforganisaties is de gestructureerde samenwerking van deze organisaties met andere instellingen. De idee hierachter is dat allochtone zelforganisaties een brugfunctie kunnen vormen tussen de algemene instellingen en voorzieningen enerzijds en de achterban anderzijds.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de samenwerking met andere instellingen belicht vanuit de zelforganisaties (paragraaf 4.2). Vervolgens gaan we in op de ervaringen van de stedelijke instellingen (paragraaf 4.3). Daarna wordt aandacht besteed aan de knelpunten en slaagfactoren rond samenwerking (paragraaf 4.4). In paragraaf 4.5 komt de relatie van de zelforganisaties met de gemeente aan de orde. Tenslotte volgen in paragraaf 4.6 volgen de belangrijkste conclusies.

4.2 Samenwerking tussen zelforganisaties en andere instellingen belicht vanuit de zelforganisaties

De subsidieaanvraag wordt mede getoetst aan het feit of de zelforganisaties samenwerken met andere zelforganisaties en algemene maatschappelijke instellingen. In het onderstaande wordt daarom beschreven welke zelforganisaties met anderen samenwerken en welke vorm deze samenwerking heeft.

Samenwerking met andere zelforganisaties

Alle ondervraagde zelforganisaties hebben contacten met andere zelforganisaties of organisaties specifiek gericht op migranten/vluchtelingen. De zelforganisaties lijken redelijk op de hoogte te zijn van het bestaan van andere zelforganisaties.¹⁵ De meeste samenwerking tussen zelforganisaties betreft toch vooral de contacten met organisaties met een soortgelijke doelgroep. De samenwerking bestaat met name uit het uitwisselen van informatie, het gebruik maken van elkaars voorzieningen of de gezamenlijke organisatie van een studiedag of feestelijke activiteit.

¹⁵ Een Ethiopische organisatie, die buiten dit onderzoek valt, heeft een succesvol werkgelegenheidsproject ontwikkeld en staat in de belangstelling van verschillende organisaties die deel uitmaken van dit onderzoek.

De meeste organisaties, met name de vluchtelingenorganisaties, hebben ook contacten met zelforganisaties van landgenoten in andere steden van Nederland. De Afrikaanse organisaties hebben tevens contacten met landgenoten in andere Europese landen. Daar het onderzoek zich op Amsterdam richt, worden in het onderstaande de belangrijkste samenwerkingsvormen onderscheiden die we zijn tegengekomen tussen Amsterdamse zelforganisaties:

- De Zuid-Europese organisaties hebben vooral contact met andere Zuid-Europese organisaties. Zij maken deel uit van de adviesraad ZEG (Zuid-Europese gemeenschap Amsterdam) en Lize, de landelijke koepel voor zelforganisaties uit Zuid-Europa. Ook verhuurt de Kroatische organisatie een deel van de ruimte aan een Griekse zelforganisatie. De Portugese zelforganisatie wisselt de organisatie van het kerstfeest af met een andere Portugese organisatie.
- De Afrikaanse organisaties werken voornamelijk samen met andere Afrikaanse organisaties. Het gaat hierbij met name om uitwisseling van informatie over de landen van herkomst en de ervaringen in Nederland.
- De Iraanse organisatie zoekt vooral contact met andere vluchtelingenorganisaties.
- De Chinese zelforganisatie richt zich op andere Chinese organisaties.

De zelforganisaties hebben tevens contact met instellingen die gericht zijn op de ondersteuning van dit type organisaties:

- De vluchtelingenorganisaties hebben contact met Stichting VluchtelingenWerk Amsterdam (SVA) en Stichting Vluchtelingenorganisaties Nederland (VON). Hun leden zijn over het algemeen ook goed bekend met VluchtelingenWerk.
- Alle organisaties hadden contact met de Stichting Ondersteuning Allochtonenwerk Amsterdam (SOAA), voor bijvoorbeeld de ondersteuning bij subsidieaanvragen. Inmiddels is de stichting opgeheven.
- De meeste organisaties hebben contact met het Nederlands Centrum Buitenlanders en het Amsterdams Centrum Buitenlanders.
- Drie organisaties werken ook samen met de CABO (Stichting Centrum voor Advies en Beleid Oudere migranten) voor voorlichting en ondersteuning van de ouderen uit hun achterban. Andere organisaties zijn net gestart met deze contacten.

In het onderzoek is niet expliciet gevraagd of de zelforganisaties samenwerken met religieuze instellingen. In de interviews met enkele organisaties kwamen deze relaties wel naar voren. De Marokkaanse zelforganisatie in het onderzoek werkt nauw samen met de naastgelegen moskee. Bij activiteiten van de moskee die naar buiten gericht zijn, wordt ook de zelforganisatie betrokken. De Ghanese organisatie heeft veel contact met kerkgemeenschappen in Amsterdam-Zuidoost. De Rwandese zelforganisatie verwijst leden van de achterban naar kerken die fungeren als sociaal vangnet. De Somaliërs hebben een deel van de religieuze activiteiten zelf opgepakt. Ze organiseren bijeenkomsten met een imam, waarbij de achterban vra-

gen kan stellen. Bij de overige organisaties zijn deze relaties niet naar voren gekomen in de interviews.

Samenwerking tussen zelforganisaties en andere stedelijke instellingen

Alle onderzochte organisaties hebben in meer of mindere mate contact met stedelijke instellingen. Zij zoeken contact met andere instellingen om de volgende redenen:

- Het *geven van algemene voorlichting* over bijvoorbeeld gezondheid of werkgelegenheid. De meest genoemde instelling is de GG&GD. Bijna alle organisaties maken afspraken met de voorlichters van de GG&GD om enige malen per jaar voorlichting te geven over onderwerpen die met gezondheid, verslaving en dergelijke te maken hebben. Over het algemeen worden thema's gekozen die het best aansluiten bij de achterban. Een ander belangrijk thema voor samenwerking is werkgelegenheid. Verscheidene organisaties hebben contacten met het CWI voor voorlichting of werkgelegenheidsprojecten. Andere organisaties die benaderd worden voor voorlichtingen zijn bijvoorbeeld de Sociale Verzekeringsbank, het Ziekenfonds, het Gemeentelijk Vervoerbedrijf en politieke partijen. Ruim een derde van de organisaties besteedde vorig jaar aandacht aan de lokale verkiezingen.
- Samenwerking gericht op *het bevorderen van democratie* in het land van herkomst. De Afrikaanse zelforganisaties in het onderzoek, zoals de Nigeriaanse, Rwandese en Ethiopische hebben daarom ook contacten met Nederlandse organisaties die zich richten op hulp aan ontwikkelingslanden zoals Novib, NCDO, SNV, XminY. Ze hebben tevens contact met culturele instellingen als de Balie of Felix Meritis voor de organisatie van een studiedag of discussieavond. Bovengenoemde organisaties worden ook regelmatig benaderd door de IND (Immigratie en Naturalisatie Dienst) met vragen over asielzoekers uit het land van herkomst.
- Samenwerking komt ook voort uit *het inlenen of inkopen van bepaalde hulpverlening*. De grotere organisaties (Turkse, Marokkaanse, Chinese, Somalische) die de beschikking hebben over inleenkrachten/ I/D'ers, hebben contacten met maatschappelijke instellingen, zoals maatschappelijk werk.¹⁶ Zij houden spreekuren waarbij een maatschappelijk werkster aanwezig is. Dit is of een stagiaire uit de doelgroep of een ingeleende kracht.
- Veel contacten tussen zelforganisaties en andere instellingen komen voort uit *individuele hulpvragen* en hebben een incidenteel karakter. De zelforganisaties nemen hierbij het initiatief tot contact. Volgens de zelforganisaties reageren de instellingen hier verschillend op. Woningbouwverenigingen maken over het algemeen gebruik van de aangeboden hulp. Enkele zelforganisaties hebben de ervaring dat de Sociale Dienst er nauwelijks op reageert.
- Hoewel de onderzochte organisaties stedelijk actief zijn (een voorwaarde voor subsidie), hebben zij doorgaans ook *contacten met het stadsdeel* waarin het grootste deel van de activiteiten plaatsvindt. De aard en intensiteit van de contacten verschillen sterk per stadsdeel.

¹⁶ Het betreft hier bijvoorbeeld de Blankenbergstichting.

In Oost/Watergraafsmeer wordt er actief samengewerkt en benadert het stadsdeel de zelf-organisaties voor bijvoorbeeld het BOMO-overleg (Buurtoverleg Migrantenorganisaties). In de andere stadsdelen gaat het meer om contacten die betrekking hebben op de aanvraag van subsidies, vergunningen en zaken die samenhangen met huisvesting. In buurten waar een buurtregisseur actief is wordt ook samengewerkt met deze functionaris.

- De Javaans Surinaamse organisatie maakt gebruik van de mogelijkheden tot scholing van het *Provinciale Steunpunt Minderheden*. Bestuursleden volgen daar kadertrainingen.
- Tenslotte hebben enkele organisaties zoals de Somalische, Turkse en Marokkaanse, contacten met hbo-*instellingen*. De organisaties bieden de mogelijkheid voor stageplaatsen. Tevens wordt er incidenteel gewerkt aan het ontwikkelen van bijvoorbeeld een lespakket voor een specifiek deel van de doelgroep.

Samenvattend kunnen we stellen dat de zelforganisaties vooral contact zoeken met andere instellingen met het verzoek om voorlichtingsactiviteiten te verzorgen.

4.3 Ervaringen van de stedelijke instellingen met zelforganisaties

Veel stedelijke instellingen hebben te maken met allochtonen onder hun cliënten. De communicatie met deze doelgroepen verloopt echter niet altijd eenvoudig, zo geven de instellingen aan. De stedelijke allochtone zelforganisaties kunnen een rol spelen bij het bereiken van de allochtone doelgroepen, zij fungeren dan als brug of intermediair.

De benaderde stedelijke instellingen is gevraagd of zij behoefte hebben aan ondersteuning bij de contacten met allochtone Amsterdammers en welke rol de zelforganisaties daarbij vervullen.

Alle benaderde instellingen geven aan behoefte te hebben aan een intermediair bij de benadering van de doelgroep. De instellingen hebben in de praktijk verschillende manieren en redenen om de doelgroep te benaderen. Hieronder volgt een kort overzicht over de reden en de wijze waarop de instellingen contact hebben met zelforganisaties:

- De welzijnsinstellingen hebben regelmatig contact met de zelforganisaties. De contacten hebben betrekking op uitwisseling van informatie. Zelforganisaties maken bijvoorbeeld gebruik van de ruimte bij het steunpunt ouderen om activiteiten te organiseren.
- De onderwijsinstelling heeft de zelforganisaties benaderd om oudkomers te werven voor taalcursussen. Tevens is de zelforganisaties gevraagd een ruimte beschikbaar te stellen. Het CWI zoekt voor een soortgelijk doel contact met zelforganisaties. Zij hopen op die manier leden uit de doelgroep te bereiken voor werkgelegenheidsprojecten.¹⁷

¹⁷ De samenwerking met het CWI was in de afgelopen jaren sterker dan nu. Doordat het CWI zich nu moet richten op fase 1 cliënten zijn er minder mogelijkheden voor samenwerking. Door de economische teruggang en de toenemende werkloosheid zijn er tevens minder projecten die vanuit het CWI worden opgestart.

- De woningbouwverenigingen hebben wel behoefte aan contacten met allochtonen, maar voeren geen specifiek allochtonenbeleid. De contacten met zelforganisaties worden vooral op incidentele basis onderhouden. Wel benadert één van hen zelforganisaties voor de werving van allochtonen voor bewonerscommissies. De zelforganisaties benaderen de woningbouwverenigingen voor fondsenwerving of indien iemand uit de achterban een probleem rond huisvesting heeft.¹⁸
- Bureau Halt heeft geen contact met zelforganisaties. Zij hebben er voor gekozen om de Marokkaanse doelgroep voor voorlichting te benaderen via de moskeeën. Zij hebben hier goede ervaringen mee. Voor het directe contact met de ouders is een Marokkaanse intermediair in dienst genomen.
- De CABO en de GG&GD geven via de zelforganisaties voorlichting over respectievelijk oudere allochtonen en gezondheidsissues. Zij hebben op regelmatige basis contact met de organisaties.
- De politie zoekt contact met zelforganisaties om de cohesie in de buurt te ondersteunen. Zij komen elkaar eveneens tegen in buurtnetwerken.

Volgens de respondenten zijn de zelforganisaties over het algemeen goed op de hoogte van het bestaan van stedelijke instellingen. Organisaties als de CABO, VluchtelingenWerk, de GG&GD en de Wijkposten ouderen geven aan dat zij de organisaties vaak niet zelf hoeven te benaderen, de organisaties komen naar hen toe. Het gaat hierbij om structurele contacten: periodieke voorlichtingen of samenwerking op het gebied van maatschappelijk werk voor ouderen.

4.4 Knelpunten en slaagfactoren met betrekking tot samenwerking met andere organisaties

Over de samenwerking tussen de zelforganisaties en stedelijke instellingen is geen eenduidig beeld te geven. Een deel van de stedelijke instellingen heeft op regelmatige basis contact met zelforganisaties, andere organisaties hebben alleen incidenteel of op ad hoc basis contact. Hoewel de bestaande contacten over het algemeen goed verlopen, constateren de respondenten wel enige knelpunten. De genoemde knelpunten worden eerst vanuit de zelforganisaties beschreven en vervolgens vanuit de stedelijke instellingen. De paragraaf wordt afgesloten met een aantal factoren die de samenwerking tussen zelforganisaties en andere instellingen bevorderen.

¹⁸ In de interviews is niet gesproken over de relatie tussen de woningbouwvereniging en zelforganisaties in verband met de verhuur van panden aan de zelforganisaties. De woningbouwverenigingen hebben dit niet geïnterpreteerd als een samenwerkingsrelatie.

Knelpunten volgens de zelforganisaties

Een deel van de organisaties voelt zich niet serieus genomen door de gemeente en andere instellingen. De respondenten van deze organisaties hebben het gevoel dat andere instellingen alleen in hen geïnteresseerd zijn om toegang te verkrijgen tot de achterban, in plaats van daadwerkelijke samenwerking. De multiculturele organisatie heeft het gevoel niet serieus genomen te worden door gemeentelijke instellingen, omdat zij niet een specifieke doelgroep vertegenwoordigen. Zij verwijten met name de beleidsmakers op stadsdeelniveau te veel te blijven hangen in gescheiden doelgroepenbeleid en de problematiek niet breder te bekijken. Er is daarnaast ook sprake van wantrouwen tussen de zelforganisaties onderling. Een groot deel van de zelforganisaties is van mening dat de Marokkaanse en Turkse zelforganisaties te veel middelen en aandacht krijgen. De behoefte aan financiële middelen voor integratie en participatieactiviteiten van niet-Marokkaanse en Turkse migrantengroepen wordt volgens de respondenten van deze organisaties onderschat door gemeentelijke instellingen.

De bestuursleden hebben de ervaring dat niet alle stedelijke instellingen in gelijke mate bereid zijn om samen te werken als het gaat om individuele problematiek van leden. Woningbouwverenigingen of welzijnsinstellingen reageren over het algemeen positief, de Sociale Dienst lijkt bemoeienis van de zelforganisatie niet op prijs te stellen.

Een deel van de achterban van de zelforganisaties heeft te maken met grote problemen zoals schulden. Onder de vluchtelingengroepen uit de Afrikaanse landen is bijvoorbeeld sprake van dakloosheid, psychische problemen en/of verslaving. Deze mensen komen om hulp bij de zelforganisaties, die ze doorverwijzen naar de reguliere instellingen. De mensen voelen zich echter vaak niet goed begrepen bij de reguliere instellingen en blijven terugkomen naar de zelforganisatie. De vrijwilligers van de zelforganisatie gaan dan toch proberen een oplossing te vinden, waardoor zij het werk van de reguliere instellingen overnemen. Zij beschikken over het algemeen echter niet over voldoende kennis en menskracht om de mensen te begeleiden. Door in overleg te treden met deze instellingen, wordt getracht om voor deze knelpunten een oplossing te zoeken. De Somalische zelforganisatie ziet voor zichzelf dan ook een duidelijk rol weggelegd om Somaliërs meer onder de aandacht van de reguliere instellingen te brengen. Zo is er een gesprek gepland tussen leden van het bestuur en een islamitische school waar veel Somalische kinderen naar toegaan om de betrokkenheid van ouders bij de school te vergroten. Bij de overige organisaties zijn de initiatieven tot verbetering in de relatie met andere instellingen beperkt. Er wordt voornamelijk op ad hoc basis naar verbetering gezocht.

Knelpunten volgens de stedelijke instellingen

De stedelijke instellingen geven aan dat de knelpunten in de samenwerking met zelforganisaties voor een belangrijk deel voortkomen uit individuele verschillen tussen zelforganisaties.

Zo constateren twee respondenten dat Marokkaanse zelforganisaties iets meer naar binnen gericht zijn dan andere zelforganisaties. De meer algemene knelpunten die worden gesignaleerd door de respondenten van de stedelijke instellingen vertonen onderling belangrijke overeenkomsten, te weten:

- Het risico van overbelasting van de kaderleden van de zelforganisaties. De kaderleden worden vanuit allerlei instellingen en de gemeente benaderd om als intermediair te functioneren tussen de allochtone groepen en de instellingen. Er is hierdoor een groot risico voor overvragen, mede omdat de kaderleden vrijwilligers zijn en hun bestuursfunctie uitoefenen naast andere werkzaamheden. Overigens noemen de zelforganisaties dit knelpunt niet expliciet.
- De spanning tussen zelforganisaties als vrijwilligersorganisaties enerzijds en de stedelijke instellingen als professionele organisaties anderzijds. De meeste zelforganisaties ontbreekt het volgens respondenten aan een zekere professionaliteit, waardoor het moeilijk blijkt afspraken te maken die gericht zijn op het behalen van doelstellingen. Afspraken worden vaak ad hoc uitgevoerd.
- De instellingen constateren ook een risico voor de continuïteit bij de zelforganisaties. Voor een deel hangt dit knelpunt samen met het vorige. Veel zelforganisaties worden volgens de instellingen gedragen door enkele enthousiaste leden. Wanneer deze leden wegvallen, verdwijnt er veel kennis.
- Verschillende respondenten merken op dat er te weinig samenwerking is - er is soms eerder sprake van concurrentie tussen zelforganisaties onderling en tussen welzijns- en zelforganisaties. Zo constateert de GG&GD dat het wel eens is voorgekomen dat binnen twee weken vanuit dezelfde straat een verzoek van zowel het buurthuis als een Turkse zelforganisatie komt voor een voorlichting. Het CWI heeft de ervaring dat verschillende zelforganisaties voor dezelfde doelgroep gescheiden een beroep doen op subsidie voor een werkgelegenheidsproject in plaats van samen te werken.
- Een meer praktisch knelpunt dat genoemd wordt, is het feit dat de zelforganisaties worden gedragen door vrijwilligers. De activiteiten vinden voornamelijk 's avonds en in het weekend plaats. De instellingen die gebruik willen maken van hun diensten werken voornamelijk op kantooruren. Wanneer zij 's avonds afspreken voor een vergadering of bijeenkomst, kost dit vaak veel tijd. Bijeenkomsten beginnen steevast later dan gepland.
- Enkele respondenten hebben de ervaring dat de mate waarin een zelforganisatie de achterban kan bereiken sterk verschilt. Sommige zelforganisaties claimen een groter bereik dan vervolgens bij de organisatie van een gezamenlijke activiteit of project blijkt.
- Enkele respondenten constateren dat het voor zelforganisaties niet altijd eenvoudig is om de juiste persoon of afdeling binnen een instelling te bereiken. Zo is het voor zelforganisaties moeilijker geworden samenwerking voor werkgelegenheidsprojecten te vinden sinds de vorming van het CWI (zie noot 3).

De instellingen verschillen van mening over de vraag of de zelforganisaties over voldoende kennis beschikken om hun intermediaire rol te vervullen. Opgemerkt wordt dat de zelforganisaties vaak over te weinig kennis beschikken om hun leden van voldoende informatie te voorzien. Ze beheersen volgens enkele respondenten de taal onvoldoende om de informatie goed door te geven. Andere respondenten hebben echter niet de ervaring dat bestuursleden het Nederlands onvoldoende beheersen. Een aantal respondenten merkt echter ook op dat er te weinig gebruik gemaakt wordt van de kennis die wel bij de organisaties aanwezig is. De zelforganisaties worden voornamelijk gezien als hulpmiddel om de doelgroep te bereiken. Bij het formeren van beleid of het opstellen van lesmaterialen wordt volgens eigen zeggen echter te weinig geluisterd naar wat de organisaties aan kennis te bieden hebben. Volgens een respondent nemen de stadsdelen de zelforganisaties nog steeds te weinig serieus als het gaat om het formuleren van beleid. Bij het werken aan samenhang in de buurt is het samenwerken en luisteren naar zelforganisaties echter onontbeerlijk.

Slaagfactoren

Voor een succesvolle samenwerking zijn de volgende aspecten van belang:

- *Gebruik van de wederzijdse kennis.* De kennis van zelforganisaties over maatschappelijke of juridische kwesties is vaak niet voldoende. De zelforganisaties ondervangen dit door gebruik te maken van de voorlichtingsactiviteiten van gespecialiseerde instellingen zoals de GG&GD of de CABO. Deze instellingen functioneren goed, omdat hun specifieke kennis wordt ingezet via de netwerken van de zelforganisaties. Het inhuren van een maatschappelijk werker of juridisch medewerker vanuit een andere instelling heeft ook een groot bereik.
- *Investerings in de vaardigheden* van de besturen van zelforganisaties door het volgen van bijvoorbeeld kadertrainingen, draagt mede bij tot een betere communicatie met andere organisaties.
- *Een eigen ruimte voor de zelforganisatie* draagt bij tot een betere bereikbaarheid van de zelforganisaties door de stedelijke instellingen.
- *Regelmatig contact* tussen de instellingen en zelforganisaties draagt bij tot een grotere mate van wederzijdse bekendheid.

4.5 Contacten van de zelforganisaties met de gemeente

Een aparte vraag in het onderzoek betreft de behoefte van zelforganisaties aan ondersteuning van de gemeente. Bijna alle organisaties hebben de behoefte aan meer financiële middelen of de beschikking over een eigen ruimte. De organisaties hebben tevens behoefte aan meer “face-to-face” contact met de gemeente. Nu vinden de aanvraag, de beoordeling en de verantwoording van de subsidie voornamelijk schriftelijk plaats. Hoewel de bestuurders van de

organisaties over het algemeen voldoende Nederlands spreken, hebben de meeste zelforganisaties onvoldoende kennis van het Nederlands in huis om zelf een subsidieaanvraag of jaarverslag te schrijven dat voldoet aan de eisen van de gemeente. Zij maken hiervoor gebruik van ondersteunende instellingen. De organisaties zouden graag zelf in aansluiting hierop een mondelinge toelichting geven op de aanvraag, zodat onduidelijkheden in de aanvraag direct besproken kunnen worden. Vervolgens kan de gemeente overgaan tot wel of geen subsidietoekenning. Nu vindt er vaak een uitgebreide correspondentie plaats voordat er een besluit genomen wordt.

De zelforganisaties geven tevens aan werkbezoeken van politici of beleidsmakers zeer op prijs te stellen.

4.6 Conclusies

Alle vijftien in het onderzoek betrokken zelforganisaties werken samen met andere zelforganisaties. In deze samenwerking gaat het vooral om uitwisseling van ervaringen en informatie, het gebruikmaken van elkaars voorzieningen, of het samen organiseren van een eenmalige activiteit. De samenwerking richt zich vooral op zelforganisaties uit dezelfde regio van herkomst of op zelforganisaties met vergelijkbare problemen.

De zelforganisaties hebben alle in meer of mindere mate contact met stedelijke instellingen. Het belangrijkste doel van de contacten is het organiseren van voorlichtingsactiviteiten; de zelforganisaties benaderen andere instellingen met het verzoek om voorlichting te geven over actuele onderwerpen. Een andere reden voor contact is de gezamenlijke organisatie van studiedagen. De samenwerking tussen instellingen en zelforganisaties heeft daarmee over het algemeen betrekking op activiteiten die bijdragen aan de integratie van de achterban van de zelforganisaties.

De zelforganisaties proberen tevens te bemiddelen bij individuele hulpvragen van hun achterban. In deze gevallen is sprake van incidenteel contact met instellingen. Slechts een enkele zelforganisatie probeert door middel van overleg een meer structurele relatie aan te gaan. Stedelijke instellingen zoeken vooral contact met zelforganisaties wanneer zij de achterban willen benaderen voor voorlichting, onderwijs- of werkgelegenheidsprojecten. Het gaat hierbij vooral om Turkse en Marokkaanse organisaties. Ook worden zelforganisaties benaderd voor deelname aan buurtnetwerken om te komen tot meer cohesie in de buurt. De stedelijke instellingen gebruiken echter ook andere middelen om allochtonen te bereiken, zoals het in dienst nemen van een intermediair.

Er zijn dus grote verschillen tussen de stedelijke instellingen en zelforganisaties in intensiteit en aard van de contacten. Beide type organisaties ervaren meer of minder knelpunten als het gaat om samenwerking. De ondervraagde zelforganisaties zijn van mening dat zij te veel als vindplaats voor hun allochtone achterban worden gezien. Zij zouden meer willen worden betrokken bij het formuleren van beleid. Aan de andere kant wordt door de instellingen benadrukt dat zelforganisaties vrijwilligersorganisaties zijn, die maar in beperkte mate menskracht en middelen kunnen inzetten. Een te groot beroep op de kaderleden van de zelforganisaties kan een bedreiging vormen voor de continuïteit van de organisaties. Een ander knelpunt is de soms geringe samenwerking tussen zelforganisaties onderling en tussen zelforganisaties en buurthuizen. Niettemin blijken enkele randvoorwaarden deze knelpunten in belangrijke mate weg te nemen. Deze houden vooral verband met de aanwezigheid van een eigen ruimte, het zoeken naar een geschikt medium voor contact, het onderhouden van regelmatig contact en het investeren in het kader van de zelforganisaties.

5 CONCLUSIES

De gemeente Amsterdam verschaft subsidie aan stedelijke allochtone zelforganisaties in het kader van de Bijzondere Subsidieverordening Stedelijke Allochtone Zelforganisaties. Eén van de voorwaarden in deze verordening is dat de organisatie qua doelstellingen dient bij te dragen aan de integratie en het vergroten van de participatie van één van de prioriteitsgroepen van het Amsterdamse minderhedenbeleid.

Centraal staat in deze studie of de activiteiten van gesubsidieerde stedelijke allochtone zelforganisaties bijdragen aan de bevordering van de participatie en integratie van de achterban in Amsterdam. Ter beantwoording van deze vragen zijn de jaarplannen en jaarverslagen van vijftien stedelijke allochtone zelforganisaties bestudeerd en zijn interviews gehouden met bestuursleden en leden van de achterban. Tevens is gesproken met tien stedelijke instellingen.

Op basis van de bevindingen, kan worden geconcludeerd dat: alle onderzochte organisaties in meer of mindere mate bijdragen aan integratie. Zij vergroten de kennis van de sociale kaart door middel van voorlichtingsbijeenkomsten en de begeleiding van de achterban bij individuele hulpvragen. De kennis van het Nederlands wordt bevorderd door het zelf organiseren van taallessen of het doorverwijzen naar andere instellingen. Naast deze activiteiten bieden de zelforganisaties andere mogelijkheden zoals sport, ontmoetingsbijeenkomsten, culturele activiteiten en cursussen op verschillende terreinen.

De zelforganisaties lijken echter nauwelijks een bijdrage te leveren aan de participatie van de achterban in de bredere samenleving. De achterban komt bovenal naar een zelforganisatie vanwege het samenzijn met landgenoten in een vertrouwde omgeving, waar de taal van het herkomstland wordt gesproken. Het organiseren van voorlichtings- en scholingsactiviteiten geeft een meerwaarde, maar lijkt niet noodzakelijk voor het bereiken van de achterban. Zo bezien is de invloed van de zelforganisatie op de integratie van de achterban enigszins ambivalent. De organisaties bieden de achterban instrumenten voor verdere integratie in de Nederlandse samenleving. Hiervan wordt zeker gebruik gemaakt, maar de sociale functie die zelforganisaties bieden staat voor de achterban voorop. Hierbij moet worden bedacht dat voor veel leden van de achterban de sociale activiteiten zich beperken tot de eigen groep en hun deelname aan de bredere samenleving beperkt is. De zelforganisatie vormt daarbij een belangrijke plaats voor activiteiten buitenshuis en vormt daarmee een eerste stap op weg naar integratie.

De centrale onderzoeksvraag is onderverdeeld in vijf deelvragen, die hieronder verder uitgewerkt en beantwoord worden.

Zijn de doelstellingen van de zelforganisaties helder geformuleerd en zijn de doelstellingen te koppelen aan concrete resultaten?

De zelforganisaties hebben over het algemeen een heldere doelstelling waarin de integratie van de achterban een rol speelt. De mate waarin de nadruk bij de doelstelling op integratie ligt, verschilt tussen de zelforganisaties. De doelstellingen die gericht zijn op het verkleinen van de achterstandssituatie van de leden en het fungeren als brug tussen de achterban en de Amsterdamse samenleving hebben een sterker integratie-element dan doelstellingen met betrekking tot de belangenbehartiging van de achterban of het versterken van de eigen identiteit.

De concrete invulling van de activiteiten met betrekking tot de integratie en participatie

Alle zelforganisaties in het onderzoek hebben hun doelstellingen vertaald in activiteiten die onder de drie elementen van integratie vallen (kennis van de sociale kaart van Amsterdam, beheersing van de Nederlandse taal en contacten met de autochtone bevolking).

- Alle zelforganisaties bieden activiteiten op het terrein van het vergroten van de kennis van de sociale kaart van Amsterdam. Het gaat hierbij zowel om voorlichtingsbijeenkomsten als individuele hulp bij vragen. De voorlichting heeft vooral betrekking op aspecten van gezondheid, werkgelegenheid en veranderde wet- en regelgeving.
- Het organiseren van Nederlandse taallessen is de belangrijkste activiteit wat betreft het bevorderen van de kennis van de Nederlandse taal. De helft van de zelforganisaties organiseert op een wekelijkse basis taallessen. Op het informele niveau is er nauwelijks sprake van het bevorderen van de Nederlandse taal; de voertaal bij de zelforganisaties is de taal van het herkomstland. Eén organisatie vormt hierop een uitzondering. Deze organisatie richt zich op verschillende migrantengroepen, waarbij Nederlands de voertaal is.
- Er worden nauwelijks specifieke activiteiten georganiseerd die gericht zijn op het vergroten van de contacten met de autochtone bevolking. Wel staan diverse activiteiten open voor deelname door autochtonen en andere migrantengroepen.
- De zelforganisaties onderscheiden ook nog andere activiteiten die een bijdrage leveren aan de integratie en participatie van de achterban. Het gaat hierbij vooral om studiedagen, computer- en andere cursussen, sport- en vrouwenactiviteiten. Behalve integratie- en participatieactiviteiten organiseren de zelforganisaties ontmoetingsbijeenkomsten, lessen in de eigen taal en culturele activiteiten.

Het functioneren van de zelforganisaties in de praktijk: slaag- en faalfactoren

De meeste zelforganisaties slagen er in om het grootste gedeelte van de voorgestelde plannen uit te voeren. Alle organisaties in het onderzoek hebben tenminste enige activiteiten gericht op integratie en participatie uitgevoerd. Groepsvoorlichting, spreekuren voor de achterban en Nederlandse taallessen zijn de meest voorkomende activiteiten. De vrouwencommissies binnen de organisaties zijn doorgaans zeer actief. De bezigheden, zowel de ontmoetingsbijeenkomsten als de cursusactiviteiten, zijn sterk gericht op het bestaan in Nederland. Desondanks ervaren alle zelforganisaties in meer of mindere mate knelpunten, die zijn onder te verdelen naar:

- *Factoren in de facilitaire sfeer:* bijna alle organisaties geven aan behoefte te hebben aan meer middelen voor huisvesting en activiteiten. Huisvesting is een knelpunt voor diegenen die niet over een ruimte voor activiteiten en/of een kantoor beschikken. Organisaties die niet beschikken over een vaste ruimte, organiseren beduidend minder activiteiten dan de andere organisaties.
- *Organisatorische knelpunten:* een groot deel van de organisaties leunt sterk op de kennis en het enthousiasme van enkele (kader)leden. Dit maakt de organisaties kwetsbaar.
- *Factoren die samenhangen met de achterban:* een deel van de organisaties heeft te maken met illegalen en asielzoekers in de achterban. Dit vraagt veel van de capaciteit van de organisaties, waardoor er minder tijd voor andere activiteiten overblijft.

De succesfactoren vormen als het ware een spiegelbeeld van de knelpunten. Het succes van een zelforganisatie hangt voor een belangrijk deel af van de beschikking over een ruimte voor activiteiten, voldoende middelen en de continuïteit van het kader. Daarnaast blijkt het aansluiten bij de behoeften en interessen van de achterban een belangrijke voorwaarden.

Behaalde resultaten in termen van integratie en participatie

Over het algemeen kan worden gesteld dat de zelforganisaties een duidelijke bijdrage leveren aan de participatie van de achterban. Deze participatie kent een sociale en educatieve component. De achterban neemt deel aan voorlichtings- en cursusactiviteiten van de zelforganisaties. Zij volgen deze activiteiten om geïnformeerd te worden en om buitenshuis landgenoten te ontmoeten. De behaalde resultaten verschillen wel tussen de zelforganisaties. De zelforganisaties met de beschikking over een vaste ruimte slagen er beter in dan andere organisaties om de achterban te bereiken. De activiteiten worden over het algemeen redelijk goed bezocht. Voor de vrouwenactiviteiten en taalcursussen bestaat voldoende belangstelling. Bij de laatste is soms sprake van een wachtlijst.

Motivatie voor deelname door de achterban wordt vooral ingegeven door het sociale aspect, namelijk de ontmoeting van gelijkgestemden buitenshuis. Door het bezoeken van voorlich-

tingsbijeenkomsten neemt de kennis over de Amsterdamse samenleving toe. De deelname aan cursussen vergroot de vaardigheden om deel te nemen aan de bredere maatschappij.

Het effect van de zelforganisatie op deelname van de leden aan de bredere maatschappij is minder eenduidig. De meeste activiteiten zijn voornamelijk op de eigen groep gericht. Er zijn weinig activiteiten gericht op de ontmoeting tussen de achterban en autochtonen. Tevens is het feitelijke effect van bijvoorbeeld een voorlichtingsactiviteit op het gedrag van de achterban moeilijk meetbaar. De wens van een deel van de achterban is om voornamelijk via de zelforganisatie te participeren. Zo blijkt dat ook voor mensen met voldoende beheersing van de Nederlandse taal de zelforganisatie de plaats blijft waar zij naartoe gaan voor het verkrijgen van informatie.

Evaluatie van bereikte doelen door de organisaties en stedelijke instellingen

De zelforganisaties slagen er ten dele in een brug te zijn tussen de achterban en stedelijke instellingen. De rol als doorgeefluik van informatie en voorlichting van instellingen naar de zelforganisaties verloopt goed. Zelforganisaties benaderen andere instellingen actief om voorlichtingsbijeenkomsten over actuele onderwerpen aan de achterban te bieden. Het gaat hierbij om structurele contacten.

Zelforganisaties zoeken ook contact met instellingen wanneer de achterban problemen ervaart bij de toegang tot stedelijke instellingen. Deze contacten hebben veeleer een incidenteel en ad hoc karakter.

Er is een duidelijk verschil tussen stedelijke instellingen in de mate waarin zij gebruik maken van zelforganisaties om hun doelgroep te bereiken. Een aantal organisaties werkt samen, vooral als het gaat om het werven van mensen voor cursussen of projecten. Voor andere instellingen geldt dat de zelforganisaties één van de kanalen zijn om de doelgroep te bereiken. Zij maken tevens gebruik van andere kanalen zoals de moskeeën of intermediairs in dienst van de instelling. Andere instellingen hebben wel behoefte aan samenwerking, maar zoeken geen contact.

De organisaties en instellingen ervaren enkele knelpunten bij de samenwerking. De zelforganisaties zijn van mening dat er onvoldoende gebruik wordt gemaakt van hun kennis. Ze worden voornamelijk als vindplaats voor allochtonen gebruikt. De instellingen delen voor een deel die mening. Zij benadrukken echter tevens dat zelforganisaties vrijwilligersorganisaties zijn, die maar in beperkte mate menskracht en middelen kunnen inzetten. Een te groot beroep op de kaderleden van de zelforganisaties kan een bedreiging vormen voor de continuïteit van de organisaties. De aanwezigheid van een eigen ruimte, het zoeken naar een geschikt medium voor contact, het onderhouden van regelmatig contact en het investeren in het kader

van de zelforganisaties dragen daarentegen bij aan de mogelijkheid tot meer structurele samenwerking tussen zelforganisaties en stedelijke instellingen.

Samenvattend kan worden gesteld dat de doelstellingen en activiteiten van de zelforganisaties een tweeledig karakter dragen. Zij leveren enerzijds een bijdrage aan de integratie van hun achterban door het bieden van voorlichting, taallessen en andere cursussen. Anderzijds ligt het bestaansrecht van de zelforganisaties voor de achterban voor een belangrijk deel bij de ontmoetingsfunctie in de eigen taal.

Hieronder volgt een aantal aandachtspunten ter verbetering van het functioneren van de stedelijke allochtone zelforganisaties:

Huisvesting

- De beschikking over een ruimte is voorwaarde voor een breed en regelmatig aanbod. Het gebruik maken van een buurtcentrum vormt een mogelijkheid, op voorwaarde dat de zelforganisatie over een eigen kantoorruimte beschikt.
- Het voorgestelde plan voor een multifunctioneel centrum voor vluchtelingenorganisaties voorziet in een duidelijke behoefte van de vluchtelingenorganisaties. Zij kampen meer dan de andere zelforganisaties met een gebrek aan ruimte voor activiteiten.

Activiteiten

- De zelforganisaties slagen er goed in om moeilijk bereikbare groepen, zoals analfabete vrouwen te bereiken voor Nederlandse taallessen. De samenwerking bij de organisatie van deze taallessen met professionele instellingen moet echter verder gestimuleerd worden. De taallessen kunnen op die manier namelijk laagdrempelig zijn met aandacht voor de kwaliteit en continuïteit van de lessen.
- Gezien het succes van computeractiviteiten bij de zelforganisaties moet worden bezien of deze niet meer betrokken kunnen worden bij projecten die gericht zijn op het wegnemen van achterstanden op dit terrein. Vooral voor oudere allochtonen lijken de zelforganisaties de aangewezen plaats om dergelijke cursussen te volgen. De zelforganisaties moeten gestimuleerd worden om de computercursussen te organiseren, die een opstap kunnen vormen voor het behalen van landelijke certificaten.
- De ontmoetingsbijeenkomsten voor vrouwen blijken een belangrijke functie te hebben in het integratieproces van deze groep. Bij subsidieverlening kan nog nadrukkelijker worden gekeken of de vrouwencommissies van een zelforganisatie beschikken over voldoende middelen en toegang tot informatie. De stedelijke instellingen kunnen een deel van hun voorlichtingsactiviteiten nadrukkelijker richten op vrouwen. Het betreft hier vooral informatie die betrekking heeft op opvoedingsondersteuning, onderwijs en juridische zaken.

Samenwerking met derden

- De samenwerking met andere Amsterdamse vrijwilligersorganisaties kan sterk verbeterd worden. Deze samenwerking kan betrekking hebben op zowel het uitwisselen van kennis als het gezamenlijk gebruiken van voorzieningen.
- De prioriteit van de zelforganisaties ligt bij het organiseren van activiteiten voor de achterban door vrijwilligers. Het inzetten van zelforganisaties in samenwerkingsverbanden met algemene instellingen kan daarom maar in beperkte mate plaatsvinden.
- Investeren in een verdere interculturalisatie van stedelijke (welzijns-) voorzieningen blijft nodig. Zelforganisaties kunnen maar ten dele een rol spelen bij het verkleinen van de afstand tussen stedelijke instellingen en allochtone Amsterdammers.
- Ondanks bovengenoemde punten blijft het belangrijk zelforganisaties meer bij het formuleren van beleid te betrekken. Op deze wijze wordt de betrokkenheid van doelgroepen bij de stedelijke samenleving vergroot en de sociale cohesie versterkt.

Relatie met de gemeente

- Een mondelinge toelichting op de jaarplannen door de zelforganisaties is een goede aanvullende mogelijkheid voor de gemeente om beter inzicht te krijgen in de daadwerkelijke activiteiten. De schriftelijke afhandeling van de aanvraag en de verantwoording sluit weinig aan bij de beleving van de besturen van de zelforganisaties.

LITERATUURLIJST

- Brink, M., F. Dinjens, R. Groenenberg, J. Klaver, R. Oude Ophuis, A. Westerhuis
Wachlijsten voor oudkomers voor NT2: de situatie op 1 december 2002. Den Bosch: Cinop, 2003.
- Dagevos, J., A. Odé en T. Pels
Etnisch-culturele factoren en de maatschappelijke positie van etnische minderheden. Rotterdam: Iseo, 1999.
- Odé, A.
Ethnic-cultural and socio-economic integration in the Netherlands: a comparative study of Mediterranean and Carribean groups. Assen: van Gorcum, 2002.
- Veenman, J. (red.)
Keren de kansen? De tweede generatie allochtonen in Nederland. Assen: van Gorcum, 1996.

BIJLAGE 1:**Artikel 5 en 6 van de bijzondere subsidieverordening stedelijke allochtone zelf-organisaties****Art. 5**

1. Voor de toekenning van subsidie in het kader van deze verordening komen slechts in aanmerking organisaties die naast de criteria, vermeld in art. 4, eerste lid, van de Algemene Subsidieverordening Amsterdam, voldoen aan de volgende criteria:
 - a* de organisatie dient voort te komen uit een van de doelgroepen van het Amsterdamse minderhedenbeleid;
 - b* de organisatie dient qua doelstellingen bij te dragen aan de integratie en het vergroten van de participatie van een van de prioriteitsgroepen van het Amsterdamse minderhedenbeleid;
 - c* het overwegende deel van de activiteiten moet omschreven kunnen worden als sociaal-cultureel werk gericht op volwassenen;
 - d* de organisatie dient overwegend stedelijk werkzaam te zijn;
 - e* de organisatie dient naar aard en karakter een vrijwilligersorganisatie te zijn;
 - f* de organisatie dient een nader door Burgemeester en Wethouders te bepalen minimale omvang te hebben.
2. De subsidieaanvraag van een organisatie die niet voldoet aan de in het vorige lid genoemde criteria, wordt door Burgemeester en Wethouders afgewezen zonder dat een verdere inhoudelijke beoordeling van de aanvraag plaatsvindt.

Art. 6**Aanvraag periodieke subsidie**

1. De aanvraag voor een periodieke subsidie in het kader van deze verordening wordt getoetst aan de volgende bijzondere aspecten:
 - a* is er sprake van gestructureerde samenwerking met andere instellingen;
 - b* is er sprake van gestructureerde samenwerking met categorale instellingen;
 - c* besteedt de organisatie voldoende aandacht aan de positie van vrouwen;
 - d* betreft het een organisatie uitsluitend voor vrouwen;
 - e* sluiten de activiteiten voldoende aan bij de doelstelling met betrekking tot participatie en integratie;
 - f* is het gesubsidieerde werkplan van de laatstelijk afgesloten subsidieperiode uitgevoerd;

- g* zijn de gesubsidieerde projecten van de laatstelijk afgesloten subsidieperiode uitgevoerd;
 - h* betreft het een organisatie uitsluitend voor vluchtelingen;
 - i* zijn er geen andere organisaties met dezelfde doelgroep die reeds worden gesubsidieerd;
 - j* is de aanvraag realistisch (zijn de voorwaarden om tot realisatie te komen vervuld).
2. Burgemeester en Wethouders bepalen, jaarlijks voor 1 maart van het jaar voorafgaande aan het jaar waarin de subsidieperiode aanvangt waarop de subsidieperiode betrekking heeft, hoe de in het vorige lid vermelde bijzondere aspecten zullen worden gewogen en op welke manier een onderlinge rangorde van de verschillende aanvragen voor periodieke subsidie wordt opgesteld. De onderlinge rangorde bepaalt de volgorde van mogelijke toekenning.
 3. De aanvraag voor een periodieke subsidie wordt voor 15 september van het jaar voorafgaande aan het jaar waarin de subsidieperiode aanvangt waarop de subsidieaanvraag betrekking heeft bij Burgemeester en Wethouders ingediend.
 4. Afhankelijk van de opbouw van de werkelijke kosten van de organisatie kunnen Burgemeester en Wethouders nadere maxima stellen aan de toekenning als geheel of onderdelen daarvan.

BIJLAGE 2:

De in het onderzoek betrokken zelforganisaties

De onderzochte zelforganisaties en hun achterban

Stedelijke allochtone zelforganisaties	Achterban
Stichting 'Kardinal Stipinac' Kroatië Huis	Kroaten
Stichting Cultureel Centrum Tawoes	Iraanse vluchtelingen
De Multiculturele Vereniging Vriendschap Assadaaka	Multicultureel (allochtone en autochtone Amsterdammers met accent op de oostelijke stadsdelen)
Turks Cultureel Centrum	Turken
Stichting Ibno Khaldoun	Marokkanen
Somalische Vereniging Amsterdam en Omstreken (SOMVAO)	Somalische vluchtelingen
Stichting voor Democratie en Sociale Ontwikkeling in Rwanda (DSOR)	Rwandezen
Vereniging van Ethiopiërs in Nederland, Afdeling Amsterdam (VENA)	Ethiopiërs
Welzijnsvereniging Bangsa Jawa	Surinaamse Javanen
Vereniging Grupo Desportivo Recreativo Os Lusitanos	Portugezen
Turkse Arbeidersvereniging in Nederland (HTIB)	Turken
Chinees Centrum Wa Lai	Chinezen
Women in Positive Social Action (WIPSA)	West-Afrikaanse vrouwen, met name Ghanezen
Nigerian Platform Netherlands, afdeling Amsterdam	Nigerianen
Eritrese Vereniging voor Amsterdam en Omgeving (EVAO)	Eritreërs

BIJLAGE 3:**Benaderde stedelijke instellingen****Geïnterviewde maatschappelijke instellingen en hun themaveld**

Maatschappelijke instelling	Themaveld
GG&GD	Gezondheidszorg
Woningbouwvereniging de Dageraad	Huisvesting
Woningstichting de Key	Huisvesting
Wijkpost ouderen (De Ontmoeting)	Welzijn
Stichting VluchtelingenWerk Amsterdam	Welzijn
Stichting Centrum Advies & Beleid Oudere Migranten (CABO)	Welzijn
Opleidingsinstituut Intop	Onderwijs
Bureau Halt	Veiligheid en openbare orde
Politie district West	Veiligheid en openbare orde
Centrum voor Werk en Inkomen Zuid-Oost	Werk en inkomen

BIJLAGE 4:

Beschrijving van de zelforganisaties

Per organisatie wordt kort aangegeven wat het karakter van de organisatie is, welke activiteiten zij ontplooiën op het gebied van de sociale kaart, taallessen, contact met Nederlanders en overige activiteiten. Onder activiteiten met betrekking tot de sociale kaart worden zowel voorlichting (door eigen leden of derden) over gemeentelijke instanties en voorzieningen als hulp bij individuele vragen over deze onderwerpen door middel van bijvoorbeeld een spreekuur verstaan.

Multiculturele Vereniging Vriendschap Assadaaka

De organisatie wordt geheel gerund door vrijwilligers. De activiteiten worden voornamelijk georganiseerd in een buurthuis in stadsdeel Zeeburg. De activiteiten worden bezocht door leden uit verschillende etnische groepen.

Doelstelling: het streven naar integratie en participatie door middel van het ontwikkelen van activiteiten voor meerdere doelgroepen.

Betalende leden/contributanten: 204.

Sociale kaart: wekelijkse spreekuren op juridisch, medisch en algemeen gebied.

Taallessen: driemaal per week op drie niveaus. Veel belangstelling.

Contact met Nederlanders: gemengde achterban met veel Nederlanders.

Vrouwenactiviteiten: principieel weinig aparte activiteiten, onlangs toch een speciale vrouwenavond.

Overig: sportactiviteiten, theater, discussieavonden over actuele thema's als de oorlog in Irak.

Voertaal bij activiteiten: Nederlands.

Samenwerking: veel met stedelijke organisaties (GG&GD), gehandicaptenorganisaties, stadsdeel Zeeburg.

Knelpunten: financiële middelen, kantoorruimte, de organisatie wordt door derden niet gezien als een intermediair voor de doelgroep, omdat zij zich niet richten op één specifieke groep.

Welzijnsvereniging Bangsa Jawa (Suriname)

Culturele organisatie voor Javaanse Surinamers, geheel gerund door vrijwilligers. De activiteiten worden georganiseerd in een eigen verenigingsgebouw in stadsdeel Slotervaart/Overtoomse Veld. Er zijn wekelijks activiteiten.

Doelstelling: Versterken van de eigen identiteit ter bevordering van de integratie en participatie van de achterban.

Betalende leden/contributanten: 100.

Sociale kaart: voorlichting voor oudere leden. Wekelijks spreekuur met een maatschappelijk werkster.

Taallessen: niet van toepassing, Nederlands is in de meeste gevallen de moedertaal van de leden.

Contact met Nederlanders: activiteiten staan open voor Nederlanders. Geen speciale activiteiten.

Vrouwenactiviteiten: aparte vrouwengroep die zelf activiteiten organiseert.

Overig: woonproject voor ouderen, radio, kadertrainingen, mantelzorg en muziek

Voertaal bij activiteiten: Nederlands.

Samenwerking: met andere zelforganisaties, in het kader van het woonproject met stedelijke woningdienst en dergelijke, GG&GD en CWI.

Knelpunten: middelen en behuizing (duur en mogelijk bedreigd vanwege het bestemmingsplan).

Stichting voor Democratie en Sociale Ontwikkeling (DSOR)

De organisatie wordt geheel gerund door vrijwilligers en heeft beschikking over een kantoorruimte. Nauwelijks vaste activiteiten. Wel thema- en discussiebijeenkomsten.

Doelstelling: Het bevorderen van de democratie in Rwanda en het verbeteren van de positie van Rwandezen in Nederland.

Betalende leden/contributanten: 103.

Sociale kaart: organisatie verschaft telefonisch informatie aan leden die vragen hebben.

Taallessen: geen.

Contact met Nederlanders: vooral met Nederlandse NGO's, geen specifieke activiteiten. Voorlichting over Ruanda.

Vrouwen: geen specifieke activiteiten.

Overig: voetbalteam, conferenties over ontwikkelingsissues.

Voertaal bij activiteiten: Engels en Frans.

Samenwerking: Vooral met Nederlandse NGO's en andere organisaties die gericht zijn op ontwikkelingssamenwerking en democratisering en politieke partijen.

Knelpunten: financiële middelen, ruimte voor de organisatie van activiteiten. De achterban bestaat voor een deel uit asielzoekers die nog geen verblijfsvergunning hebben en nauwelijks beschikken over financiële middelen.

Eritrese Vereniging voor Amsterdam en Omstreken (EVAO)

De organisatie heeft de beschikking over een kantoor en deelt de activiteitenruimte met een andere zelforganisatie. Activiteiten worden georganiseerd door vrijwilligers. Ze hebben de beschikking over één I/D'er. Dagelijkse beschikking over de ruimte in stadsdeel Oost/Watergraafsmeer.

Doelstelling: het behartigen van de belangen van Eritreërs in Amsterdam en het vergroten van hun deelname aan de Nederlandse samenleving.

Betalende leden/contributanten: 250.

Sociale kaart: Voorlichtingsbijeenkomsten (arbeid, gezondheid, onderwijs). Wekelijkse spreekuren.

Taallessen: geen (wel alfabetiseringscursussen in de eigen taal).

Contact met Nederlanders: geen specifieke activiteiten.

Vrouwen: actieve vrouwencommissie, zwemlessen, alfabetisering en ontmoetingsbijeenkomsten

Overig: sport, OALT en TV-uitzendingen.

Voertaal bij activiteiten: Eritrees.

Samenwerking: met GG&GD, CWI Amsterdam Zuidoost, IND, stichting VluchtelingenWerk.

Knelpunten: financiële middelen, financiële bijdrage die leden kunnen leveren is beperkt. De ruimte is alleen beschikbaar vanaf 17:00 uur. Kantooruimte is heel beperkt. Het vinden van goede vrijwilligers.

Turkse Arbeidersvereniging in Nederland (HTIB)

Vrijwilligersorganisatie met eigen activiteitenruimte. Van oorsprong organisatie voor Turkse arbeiders. Activiteiten op regelmatige basis.

Doelstelling: Het informeren van de doelgroep en het betrekken van de doelgroep bij de Amsterdamse samenleving.

Betalende leden/contributanten: 217

Sociale kaart: voorlichtingsbijeenkomsten (arbeid, gezondheidszorg, gehandicapten en onderwijs), viermaal per week juridisch spreekuur.

Taallessen: seizoen 2002-2003 geen. Voorgaande jaren twee groepen die wekelijks les kregen.

Contact met Nederlanders: viermaal per jaar activiteiten gericht op de buurt.

Vrouwen: vrouwencommissie die maandelijks bijeenkomt.

Overig: discussiebijeenkomsten.

Voertaal bij activiteiten: Turks.

Samenwerking: Abvokabo, FNV, GG&GD, APCP (Amsterdamse patiëntenvereniging consumentenplatform) en CWI.

Knelpunten: Onvoldoende financiële middelen (hoge kosten pand).

Stichting Ibno Kaldoun (Marokko)

Organisatie gerund door betaalde krachten en vrijwilligers. Eigen ruimte met dagelijks activiteiten. De ruimte bevindt zich naast de grootste Marokkaanse moskee in Amsterdam.

Doelstelling: Bevorderen van de integratie van Marokkanen in een achterstandssituatie

Betalende leden/contributanten: 785.

Sociale kaart: voorlichting over allerlei issues (armoedebestrijding, gezondheid, voeding en politieke participatie). Sociaal Juridisch spreekuur

Taallessen: alfabetiseringsgroepen voor vrouwen.

Contact met Nederlanders: discussies tussen leden en vertegenwoordigers stadsdeel Oost/Watergraafsmeer en gemeente.

Vrouwenactiviteiten: aparte vrouwengroep die eigen programma organiseert (bijvoorbeeld kooklessen in combinatie met taallessen en ontmoetingsbijeenkomsten).

Overig: Ouderenproject (woonvoorzieningen), computerproject, sport, huiswerkbegeleiding, radio en OALT.

Voertaal bij activiteiten: Arabisch en Nederlands.

Samenwerking: Moskee, stadsdeel Oost-Watergraafsmeer, GG&GD, andere gemeentelijke instellingen en CABO

Knelpunten: financiële middelen, onzekerheid over I/D-banen en continuïteit. Papierrelatie met gemeente.

Stichting 'Kardinal Stipinac' Kroatiëhuis

Culturele vereniging, organisatie van vrijwilligers, eigen verenigingshuis met bar, vooral gericht op sociaal samen zijn van oudere Kroaten. Wekelijkse activiteiten.

Doelstelling: belangenbehartiging Kroaten in Amsterdam.

Betalende leden/contributanten: 150.

Sociale kaart: voorlichting (voeding, gezondheid, drugs en alcohol), ouder worden in Nederland en spreekuren.

Taallessen: geen.

Contact met Nederlanders: verenigingsgebouw open voor iedereen (goed contact met Amsterdamse Oranjevereniging). Voorlichting over ouderen en taallessen Kroatisch.

Vrouwenactiviteiten: niet specifiek.

Overig: woonproject voor ouderen en marathon.

Voertaal bij activiteiten: Kroatisch en Nederlands.

Samenwerking: GG&GD en andere Zuid Europese zelforganisaties.

Knelpunten: nauwelijks knelpunten, contact met de gemeente/stadsdeel soms lastig omdat daar steeds nieuwe medewerkers zijn.

Nigerian Platform Netherlands, afdeling Amsterdam

Organisatie met alleen vrijwilligers. Tot dit jaar hadden ze de beschikking over een kantoor vanwege een subsidie van stichting Kinderpostzegels voor activiteiten met betrekking tot het doen van onderzoek en informatieverzameling over vrouwenhandel.

Doelstelling: bevorderen democratie in Nigeria en de integratie van Nigerianen in Amsterdam.

Betalende leden/contributanten: 139.

Sociale kaart: helpdeskfunctie door middel van telefonische spreekuren.

Taallessen: geen.

Contact met Nederlanders: voorlichting over Nigeria.

Vrouwenactiviteiten: aparte vrouwengroep die zich vooral bezighoudt met de opvang van Nigeriaanse meisjes.

Overig: conferenties.

Voertaal bij activiteiten: Engels.

Samenwerking: met politieke partijen, stedelijke organisaties, andere Afrikaanse organisaties en IND (Integratie en Naturalisatiedienst).

Knelpunten: financiële middelen. Subsidie van de stichting Kinderpostzegels is afgelopen. Voor nieuwe subsidies blijkt dat de organisatie overal tussenin valt. Het probleem van vrouwenhandel is niet exclusief Nigeriaans en is een landelijke problematiek. Ander knelpunt is dat er veel illegalen onder de achterban zijn.

Vereniging Grupo Desportivo Recreativo Os Lusitanos (Portugal)

Vrijwilligersorganisatie die van oorsprong vooral gericht is op sportactiviteiten (zaalvoetbal). Eigen verenigingsgebouw. Activiteiten vooral gericht op culturele en sportieve activiteiten.

Doelstelling: het behartigen van de belangen van Portugezen in Nederland.

Betalende leden/contributanten: 210.

Sociale kaart: eenmaal per week een spreekuur met een maatschappelijk werkster. Voorlichtingsbijeenkomsten gericht op wet- en regelgeving met betrekking tot migranten

Taallessen: beginnerscursus Nederlands voor Portugese nieuwkomers.

Contact met Nederlanders: niet specifiek, maar er komen veel Nederlanders naar de muziekavonden.

Vrouwen: culturele activiteiten.

Overig: zaalvoetbal, dansavonden, theater en mantelzorg. Restaurant waar oudere Portugezen tegen een kleine vergoeding kunnen eten.

Voertaal bij activiteiten: Portugees.

Samenwerking: Andere Zuid-Europese en Portugese zelforganisaties, CABO en buurthuizen.

Knelpunten: Beperkt bereik onder jongere generaties Portugezen, waardoor de continuïteit binnen het bestuur wordt bedreigd. Portugese nieuwkomers, zij vallen niet onder de WIN,

maar hebben wel behoefte aan taalles en ondersteuning. Ingewikkelde wet- en regelgeving rond bijvoorbeeld remigratie.

Somalische Vereniging Amsterdam en Omstreken (SOMVAO)

Zelforganisatie met betaalde coördinator voor de OALT-activiteiten en twee I/D'ers. De overige medewerkers zijn vrijwilligers. SOMVAO heeft een eigen gebouw met vaste activiteiten.

Doelstelling: Het bij elkaar brengen, ondersteunen, helpen, opleiden, informeren en adviseren van Somalische vluchtelingen in Amsterdam en omgeving. De organisatie wil een brug tussen Somaliërs en de rest van de samenleving vormen.

Betalende leden/contributanten: 130

Sociale kaart: Voorlichtingsbijeenkomsten (werk, gezondheidszorg) en inloopspreekuren.

Taallessen: 3 vrouwengroepen en beginnersniveau.

Contact met Nederlanders: niet specifiek. Brugfunctie naar instanties.

Vrouwenactiviteiten: taallessen, aparte computerlessen en eigen bijeenkomsten.

Overig: open inloop, computercursussen, wiskundelessen, huiswerkbegeleiding voor volwassenen, sportactiviteiten en OALT.

Voertaal bij activiteiten: Somalisch.

Samenwerking: met andere zelforganisaties, GG&GD, CWI, basisscholen en welzijn Noord.

Knelpunten: onvoldoende financiële middelen waardoor niet alle activiteiten die zij zouden willen organiseren, georganiseerd kunnen worden. Verhoging van huur voor sportaccommodaties. Moeizame relatie met Sociale Diensten. Psychische- en sociale problemen onder een deel van de leden. Zij hebben weinig vertrouwen in de hulpverleningsorganisaties en komen steeds terug bij SOMVAO.

Stichting Cultureel Centrum Tawoes (Iran)

Organisatie van alleen vrijwilligers voor sociaal-culturele activiteiten. Ze hebben geen eigen ruimte. Weinig activiteiten aangeboden.

Doelstelling: het bevorderen van de integratie en participatie van Iraniërs op alle vlakken.

Betalende leden/contributanten: 350.

Sociale kaart: voorlichting met name gericht op werkgelegenheid en scholing.

Taallessen: taalgroep voor oudere Iraniërs.

Contact met Nederlanders: niet specifiek, vooral voorlichting over Iran.

Vrouwenactiviteiten: er is net een groep gestart voor ontmoetingsbijeenkomsten.

Overig: deelname aan onderzoeken (naar gezondheidszorg onder vluchtelingen), conferenties.

Voertaal bij activiteiten: Nederlands en Farsi.

Samenwerking: met politieke partijen, CWI, VluchtelingenWerk Amsterdam en andere zelforganisaties.

Knelpunten: een eigen ruimte en financiële middelen.

Turks Cultureel Centrum (TKC)

Culturele organisatie. Ze hadden een eigen ruimte, nu alleen de beschikking over een tijdelijke ruimte. Activiteiten kunnen hierdoor niet allemaal worden uitgevoerd. Drie I/D'ers en vrijwilligers.

Doelstelling: Hoofddoel is het organiseren van sociaal-culturele activiteiten. Nu ook meer gericht op vergroten van de participatie van de doelgroep.

Sociale kaart: voorlichting aan ouderen en aan vrouwen, gezondheidszorg en EHBO.

Taallessen: 5 groepen die wekelijks les krijgen.

Contact met Nederlanders: niet specifiek.

Vrouwenactiviteiten: voorlichting, aparte taalgroep en kooklessen.

Overig: sport, kinderactiviteiten, OALT en inloopactiviteiten.

Voertaal bij activiteiten: Turks.

Samenwerking: andere Turkse organisaties (STOC).

Knelpunten: een eigen ruimte. Ruzie met het stadsdeel Oud-West kost veel energie van het bestuur, waardoor er dit jaar weinig activiteiten plaatsvinden.

Vereniging van Ethiopiërs in Amsterdamn (VENA)

VENA wordt gerund door vrijwilligers. Beschikking over eigen kantoor. Activiteiten vooral gericht op behoud van de eigen identiteit (radio, nieuws uit Ethiopië).

Doelstelling: het behouden van de Ethiopische gemeenschap en het ondersteunen van leden in hun leven in Nederland, voorlichting over Ethiopië en bevorderen van democratie in Ethiopië.

Betalende leden/contributanten: 175.

Sociale kaart: binnen de vrouwengroep is er aandacht voor voorlichting en informatie over voorzieningen in Amsterdam. De meeste Ethiopiërs zijn redelijk geïntegreerd en hebben hieraan weinig behoefte.

Taallessen: geen.

Contact met Nederlanders: informatie verschaffen over Ethiopië.

Vrouwenactiviteiten: aparte vrouwengroep die workshops organiseert en vrouwen ondersteunt.

Overig: sport, conferenties over ontwikkelingsissues, opzetten netwerk om Ethiopiërs op te vangen bij overlijden van een familielid.

Voertaal bij activiteiten: Amhaars, bij conferenties Nederlands en Engels.

Samenwerking: Vooral met Nederlandse NGO's en andere organisaties die gericht zijn op ontwikkelingssamenwerking en democratisering en CWI.

Knelpunten: Ruimte voor de organisatie van activiteiten.

Chinees Centrum Wa Lai

Wa Lai is een Chinees Sociaal Cultureel Centrum, dat wordt gerund door I/D-krachten en vrijwilligers. Zij hebben een eigen verenigingsruimte, waarop vaste tijden activiteiten worden georganiseerd.

Doelstelling: De integratie van Chinezen in Amsterdam. Het doorbreken van het isolement van de Chinese gemeenschap.

Betalende leden/contributanten: 136 vrouwen.

Sociale kaart: maandelijks voorlichtingsactiviteiten over bijvoorbeeld gezondheid, huursubsidie, verzekeringen en onderwijs. Wekelijks spreekuur met een maatschappelijk werkster
Taallessen: ja, voor oudere Chinezen.

Contact met Nederlanders: voorlichting over China, Chinese lessen en Chinees nieuwjaar.

Vrouwenactiviteiten: aparte vrouwengroep met 136 leden en koffieochtenden gecombineerd met voorlichting.

Overig: Chinese operagroep, mantelzorg en huiswerkbegeleiding.

Voertaal bij activiteiten: Chinees.

Samenwerking: Sociale Dienst, GG&GD, SVB en bejaardentehuizen.

Knelpunten: financiële middelen, waardoor minder activiteiten dan het bestuur zou willen georganiseerd kunnen worden.

Women in Positive Social Action (WIPSA)

Organisatie wordt gedragen door de oprichtster. Zij heeft een I/D-aanstelling. Veel Ghanese en andere Afrikaanse vrouwen werken buiten kantooruren en hebben geen opvang voor hun kinderen. WIPSA zorgt daarom voor opvang van de kinderen.

Doelstelling: Tweeledig doel: het opzetten van een 24-uurs kinderopvang (professioneel) en het ondersteunen van Ghanezen (met name vrouwen) door vrijwilligers door middel van huisbezoeken.

Betalende leden/contributanten: 80 vrouwen.

Sociale kaart: het ondersteunen van de achterban bij het oplossen van problemen.

Taallessen: nee, achterban wordt verwezen naar het ROC. Wel volgt nu een groep van 17 vrouwen een duaal traject Nederlands en leidster kinderopvang.

Contact met Nederlanders: niet specifiek, voorlichting naar Nederlanders.

Vrouwenactiviteiten: het is een specifieke vrouwenorganisatie, vooral gericht op problemen rond de kinderopvang.

Overig: kinderopvang, radio, mantelzorg, conferentie over vrouwenissues en empowerment-trainingen.

Voertaal bij activiteiten: Engels en de eigen talen.

Samenwerking: stadsdeel Zuidoost, GG&GD, ACB, ROC en kerken.

Knelpunten: financiële middelen. Activiteiten richten zich nu vooral op de kinderopvang, waardoor er nauwelijks tijd voor huisbezoeken en individuele hulp overblijft.